

Poštnina plačana v gotovini

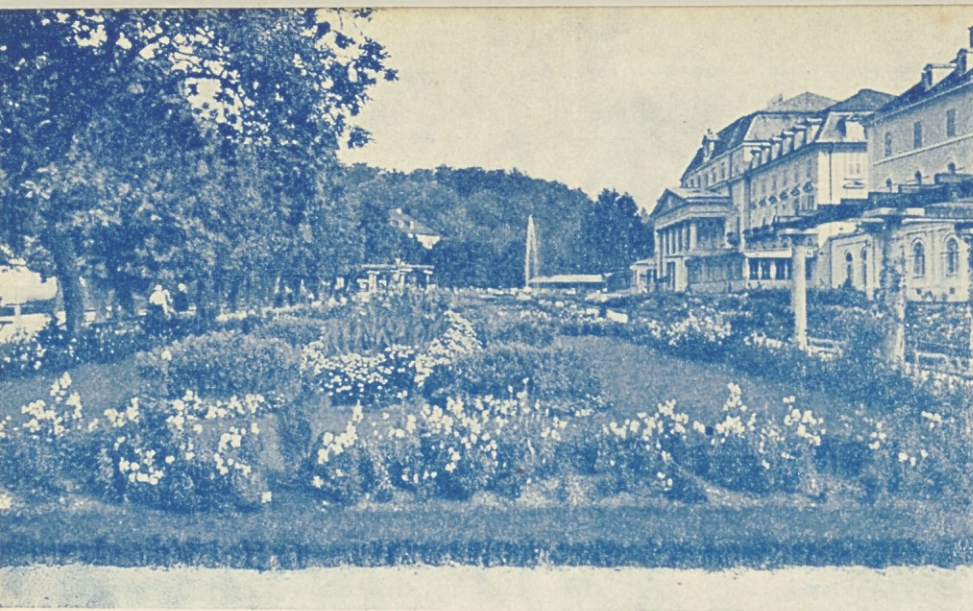
Razori

Maj

1935/1936

List za odraslo mladino

Rogaška Slatina

ima izredno lepo lego. Leži v trikotju Maribor - Celje - Zagreb. Pred vetrom jo štiti Donačka gora in Boč. Rogaska Slatina je svetovno znana po svojih vrelih Tempel, Styria in Donat. Podnebje je blago. Okolica tega zdravilišča je obkrožena z vinogradi in gozdovi.

*

V S E B I N A

Krivec Jože: Mati 291. — Oskar Hudales: Ugrabljeni bogovi 292. — Rojec Vlado: Čebele roje ... 297. — Zavrl Albin: Bodin v bizantinski sužnosti 300. — Viktor Pirnat: Med Krko in Savo 303. — Kunaver Pavel: Ob ognju 305. — O. Heap — V. Pirnat: Skrivnostni tovor 309. — D. H.: Za skavte in gozdovnike 310. — Jos. Brinar: Pavliha in njegove vesele pustolovščine 311. Dr. Pavel Brežnik: Prvič na londonskem tlaku 316. — MLADINA PIŠE: Erlač L.: V starodavnem Ptuj; Gabrenja Vojko: Tihotapec 319; Vidic Boža: Industrija v Tržiču 320. — Zopet nov ogromen Zeppelin; Pet olimpijskih obročev; Gospodinjstvo 322. — Naslovna slika: Mati pri detetu.

UREDNIKOVO PISMO

Za Plutjani se najbolj zanimajo za naš list trboveljski Razorovci in Razorovke. Zato sem napisal še njihovo kritiko. Tudi dopisujejo pridno v list. V vsaki številki ne morem priobčiti samo dopisov iz Trbovelj, zato morate potrpeti; polagoma pride vse na vrsto. Vsem pa ponovno povem, da platnice „Razorov“ niso platnice kakor pri drugih listih, ki jih zavržemo, ampak štejejo k rednim stranem in so tudi kot take numerirane. Naš list prinaša gradivo na 36 in ne na 32 straneh, zato je treba pri vezavi uvezati tudi takozvane platnice, ki imajo za vsako številko in na vseh štirih straneh novo gradivo. Podobno delajo tudi druge moderne revije. Zato „Razori“ tudi niso razmeroma dragi.

Sušnik Nada, Poličnik Marija, Grabnar Vinko, Hribovšek Bogomir: Vaše prispevke sem prejel. Vsi prispevki — seveda nekoliko popravljeni — so primerni za „Razore“. Predvsem „Pod križem“. Ako ne bo šlo v letošnjem letniku, pa v prihodnjem, kjer bom oddelil za mladinske prispevke v vsaki številki več prostora kot letos. Tudi moji odgovori bodo obširnejši in temeljiteljši. Vse to pa le, če bo zanimanje za „Razore“ večje kot je zdaj.

„Razori“ izhajajo desetkrat na leto v šolskih mesecih in veljajo na leto 30.— Din, za pol leta 15.— Din, za četrt leta 7.50 Din. Posamezna številka stane 3.— Din. — List izdaja »Udruženje jugoslovanskega učiteljstva meščanskih šol, sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani«, zanjo odgovarja Maks Hočevar, ravnatelj meščanske šole v Ljubljani. — Urednik Tone Gaspari, ravnatelj meščanske šole na Rakeku. — Za uredništvo odgovoren Drago Humek, ravnatelj meščanske šole v Mariboru. — Vse dopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »RAZOROV«, Rakek. — Za Mariborsko tiskarno odgovarja Stanko Detela, ravnatelj v Mariboru.

RAZORI

IV. LETNIK

1936 — M A J

MARIBORSKI PARK V MAJNIŠKEM RAZKOŠJU.

K R I V E C J O Ž E :

M A T I

Nekoč v moji mladosti, mislim, da mi je bilo takrat šest let, sem se igral s tovariši na hribu. Na južni strani so obdajali hrih vinogradi z rumeno ilovico, na severni in zapadni pa so samevali hladni gozdovi. Na koncu hriba ob travniku je bila globoka mlaka, skoraj do vrha napolnjena z umazano vodo. Na tem travniku sem preživel z drugimi otroki mladost. Tu so nam potekale vesele in žalostne ure prvih let.

Nekega dne smo se lovili okrog te mlake; zgodila se mi je nesreča. Tekel sem ob robu, zemlja se mi je vdrla in ker sem zgubil ravnotežje, sem padel v vodo. Zmeden sem bil, srce mi je močno utripalo in tresel sem se po vsem telesu. Plavati nisem znal. Nekaj trenutkov sem se obdržal na površju, dokler se nisem popolnoma premočil. Ko se je to zgodilo, sem se začel pogrezati. Spominjam se še, da sem obupno zaklical dvakrat. Tovariši so bili preplašeni in niso vedeli kaj početi. Bil sem med življenjem in smrtjo. Do vratu sem se pogreznil, od strahu in groze se mi je zdelo, da vidim pred seboj smrt. S koso je stala pred me-

noj, že je hotela zamahniti, nenadoma pa me je prijelo nekaj na vratu za suknjo in me vleklo h kraju. Nisem vedel, kaj se z menoj godi. Šele, ko so

se me oprijele trde in koščene roke, ki so me položile na zemljo, sem opazil, da je stala pri meni mati, vsa preplašena in objokana. Prestrašil sem se, navadno se je nisem bal, ali takrat sem trepetal. Ničesar ji nisem rekel, pa tudi ona je molčala. Nato me je vzela v naročje in me nesla mokrega domov. Doma me je posadila

na posteljo, me oblekla v suho perilo in mi skuhala čaja. Slišal sem še, kako je v ključavnici zaškripal ključ, nekaj njenih trdih korakov, in zavladala je tišina.

Peklo me je v duši. Ali bi morda ne bil utonil, če bi ne bila prišla ona, moja skrbna mati, in me z grabljami potegnila k sebi? Ko sem zaklical, je prihitela iz bližnjega gozda, kjer je grabljala listje. Poznala je glas svojega ubogega otroka. Ona je bila moja rešiteljica, prva je slišala moj klic.

Zvečer, ko je zamrla večerna zarja nad vinskimi griči, sem zaslišal spet

enakomerne korake, sprva tiho, potem vedno glasneje in glasneje. Mati se je vrnila. Sedel sem in z grozo čakal, kdaj bo vstopila in me kaznovala. Dolgo sem sedel ves bled in plah. Bal sem se njene kazni. Malokdaj me je kaznovala, treba jo je bilo zelo razjeziti, da je dvignila svojo roko. Zagledal sem se nad peč, kjer so izpod stropa visele moje mokre hlače. Hipoma sem se zamislil, da se potapljam v umazani mlaki. V motni svetlobi, ki je prihajala od ugasle večerne zarje in se odbijala od sten, sem opazil pred seboj svojo mater. Sključena je bila, roke je imela prekrizane na prsih. Na ustnicah sem videl lahek nasmešek. Nič več ni bila prejšnja. Stala je pred menoj vsa lepa kakor kip, ki sem ga videl v cerkvi. Skočil sem pokonci in se kakor v omotici zagnal proti njej. Prijela me je za roke in me pogledala s svojimi ljubeznivimi očmi.

„Mati! Mati! Saj ne bom šel nikoli več k mlaki!“ sem zjecljal in sklonil glavo. Sram me je bilo.

Ni me kaznovala, kakor sem pričakoval. Dvignila me je in me privla k sebi. Zajokala je, čutil sem, da je padla njena gorka solza na moja lica. Vem, o mati, da je bila ta solza polna ljubezni, polna dobrote. Utrnila se je s tvojega blagega očesa, padla na

moje nevredno lice in se posušila.

Pozimi istega leta, ko so bili hribi pokriti s snegom in je mraz neusmiljeno pritiskal, me je zvabilo spet k tej mlaki. V notranjosti se je oglašal neki glas, ki me je svaril in odvrčal od tega, toda besede tovarišev so bile preveč vabeče in zapeljive. Sledil sem jim, stopil na led in se drsal z njimi. Hkrati sem pozabil na mater, na obljubo, na vse. Hipoma pa, kot bi bila stopila z neba ali bi jo bila prinesla burja, se je pojavila na ovinku mati in me gledala z velikimi in žarečimi očmi. Ti pogledi so me zbadli in nekaj trenutkov nato sem vedel, da sem jo hudo razžalil. Udarila me je in odšla brez besede.

Dve leti nato, ko sem hodil v šolo, sem zvedel sredi dneva, da mi je umrla mati. Zaječal sem. Zapustil sem šolo in hitel domov, da jo vidim.

Doma je ležala moja mati med zelenjem in cveticami. Njen obraz je bil snežnobel, prepadel, jasno sem še videl črte, prizadejane od skrbi in trpljenja. Zdelo se mi je da je bila prav taka kot takrat, ko me je poljubila in mi prizanesla kazen. Naslonil sem se na mrtvaški oder in se dotaknil na rahlo s prstom njenega lica. Potem sem tako zajokal, da sem se ves tresel. Ostal sem brez matere...

OSKAR HUDALES: A GRABLJENI BOGOVI.

ILUSTRIRAL: F.S. STIPLOVŠEK.

9. MED BARITOM IN MAHAKANOM.

(Nadaljevanje.)

Jusufo smo brž razvozlati vezi in ga oprostili neprijetnega čepa, ki mu je tičal v ustih. Gležnje in zapestja je imel otečena, ker so se mu vrvi zajedle globoko v meso. Natrli smo mu jih nekoliko, da se mu je kri zopet začela redno pretakati. Ko je prišel nekoliko k sebi, smo ga napojili s hladno vodo in ga nestrpnostno vprašali, kako se je vse zgodilo.

»Mister Parker!« je vzkliknil z žalostnim glasom. »Nisem mogel izpolniti vašega naročila. Nemogoče mi je bilo vzdržati red.«

»Saj sam vidim!« je napol žalostno, napol jezno rekel Američan. »Pripovedujte raje, kje so oni rjavi lopovi.«

»Ko ste vi trije odšli,« je povzel Jusuf, »smo si nalovili rib in jih pričeli peči. Med tem so me veslači nagovarjali, naj vas pustim na cedilu in pobegnem z njimi. Rekli so mi, da se vi gotovo ne vrnete, ker vas bodo Ponjabongi umorili, če ne oni, pa njihovi čarovniki, ki imajo baje velikansko moč. Bili so strašno babjeverni. Dopovedovali so mi, da bodo Ponjabongi poiskali tudi nas ter nas neslišno pomorili s strupenimi pušicami. Smejal sem se jim. Rekel sem jim, da so babe in bojazljivci ter jih zagotavljal, da nam Ponjabongi nič ne morejo, ker smo dobro oboroženi. Oni pa so vztrajali pri svojem, češ, da se je proti Ponjabongom že mogoče boriti, pač pa ne proti čarom njihovih čarovnikov.

Tedaj sem se razjezil. Ostro sem jim ukazal, da nihče nikamor ne sme. Nisem jih mogel ukrotiti. Kakor mačke so planili pokoncu in gotovo bi me zaklali kakor ovco, da jih nisem prosil milosti. Sam jih nisem mogel ustrahovati. Kaznujte me radi tega, če hočete, a zakrivil nisem ničesar.

Da ne bi mogel teči za vami ali kričati, so me zvezali in mi zamašili usta. Vsak človek najbolj ljubi svoje življenje. Jaz tudi, in vesel sem bil, da so mi ga pustili, čeprav sem se bal, da se vi trije ne vrnete. Oni pa so hitro zmetali v čolne vse, kar je bilo na produ in se odpeljali navzdol po reki. Nezvesti psi! Jaz pa nisem hotel požreti besede, ki sem vam jo dal.

Utihnil je, a tudi nam se ni ljubilo govoriti. Topo smo gledali pred se in žvečili eno samo vprašanje: Kaj sedaj?

Prvi se je oglasil Peng-Li:

»Obupavanje je v danih okoliščinah največji nesmisel. Nekaj moramo ukreniti. Tu ne bomo ostali.«

»Ha! Kaj mislite, da hočem jaz postati Ponjabong in kanibal?« je rekel Parker. »Mi niti v glavo ne pade!«

Zasmejati sem se moral kljub resnosti položaja. Za Malajci nismo mogli iti. Nastopiti pot v Puruk Tjahu peš, bi bila blaznost. Edina rešitev bi bil čoln. A kje ga dobiti?

»Takah globokoumnih razmišljanj se sedaj ne bomo lotevali,« sem z nasmehom rekel Parkerju. »Najmanj poglejmo, če so Malajci kaj pozabili. Morda najdemo kaj. Naše imetje je namreč zelo skromno.«

Vsi trije so ubogali moj nasvet. Razkropili smo se po produ in naš trud res ni bil zaman. Parker je našel velik nož, Jusuf sekiro, Peng-Li precej veliko ponjavo, jaz pa trideset nabojev za puško. Vse to so veslači v naglici pozabili vzeti s seboj.

Šele zdaj smo pravzaprav vedeli, kaj take navidez malenkostne reči pomenijo. Posebno sekira se mi je zdela več vredna ko oni Parkerjevi zlati, z biseri in dijamanti posuti maliki. Bila je edino orodje, s katerim bi si lahko stesali zasilen čoln. Ko smo zopet sedeli skupaj, sem Parkerju to tudi omenil.

Zdelo se mi je, da je moje besede preslišal. Dolgo mi namreč ni odgovoril. Gledal je v velik zemljevid Bornea, nekaj primerjal in računal, se zopet zamislil in zopet buljil v zemljevid. Šele po dolgem času je spregovoril bolj sam zase, ko nam trem:

»Mislim, da bo tako najbolje.«

»Kaj mislite, gospod Parker?« smo ga vprašali kar hkratu.

Po tem vprašanju je oživel. Razgrnil je pred nami zemljevid in nam pričel razlagati:

»Res je! Do morja pridemo lahko samo po vodi. V čolnu. Čolna nimamo in bi si ga torej morali stesati. Na mestu, kjer smo sedaj, tega ni mogoče

storiti, ker v bližini ni videti primernih dreves, lahko pa bi nas tudi Ponjabongi zasledovali in napadli. Bogve, kako dolgo bi morali hoditi navzdol ob Baritu, da bi našle primeren prostor. Zdaj pa glejte na zemljevid! Nahajamo se blizu Baritovega izvira. Če gremo ob reki navzgor in dosežemo izvir, jo mahnemo proti severovzhodu in pridemo do reke Mahakam. Ta je v tej višini že plovna za večje čolne. Tam si zgradimo primerno vozilo in bomo prej v nizozemski naselbini Long Iram, kakor bi pa bili v Puruk Tjahu-u. Iz Long Irama vozijo rečni parniki v Samarindo, ki leži na vzhodni obali Bornea. Tudi ta proga je skoraj za polovico krajša kakor ona iz Puruk Tjaha do Bandjermasina. Prav tako?»

Seveda je bilo prav. Zemljevid je govoril dovolj prepričevalno. Skrbno smo spravili vse svoje stvari, si razdelili tovore in se še tisti dan odpravili peš proti severovzhodu. Reka Barito nam je bila vodnik.

Nahajali smo se samo nekaj stopinj nad ravnikom, a bližnja gorovja so vendarle toliko vplivala na podnebje, da pokrajina na obeh straneh reke ni imela značaja pragozda. Bil je džungla, zelo podobna bujno poraščeni stepi.

V reki je bilo malo vode. Na obeh straneh so se raztezale široke peščine, ki smo se jih posluževali za pot. Res, da potovanje po razbeljenem pesku in grušču ni bilo prijetno, a napredovali smo kljub temu precej hitro in nam ni bilo treba prenašati onih muk, ki bi jih sicer morali prestati na potu skozi pragozd.

Najhujše vročine smo se izogibali. Potovali smo zjutraj in zvečer, v opoldanskih urah pa smo počivali. Ob takih prilikah nam je dobro služila ponjava, ki so nam jo pustili veslači. Nekega dne smo jo na Peng-Lijev nasvet namočili v vodi in mokro razpeli nad seboj. Dajala je hladno senco. Drugače pa je bilo v tem dnevnem času neznosno vroče.

Hranili smo se večinoma z ribami. Bile so raznih velikosti in vrst in kar mrgolelo jih je. Imeli smo sicer še nekaj konserv, a te smo čuvali za skrajno silo. Te hrane bi se bili kmalu naveličali in samo Jusufova zasluga je, da nam ni začela presedati. Poznal je razno džungelsko sadje in ga nabiral za priboljšek h kosilom. Bili so čudoviti plodovi, različni po velikosti, obliki in okusu. Najbolj mi je ostal v spominu hruški podoben sad. Okrog pešk je bila smetani slična snov, nepopisno dobrega in dišečega okusa.

Nekega večera smo čisto slučajno prišli do okusne pečenke. Utrujeni smo legli, ko se je prav blizu nas zaslislalo hrupno lomastenje in kruljenje. Noč je bila temna, brez lune, le zvezde so slabotno razsvetljevale snežno beli prod. Videli smo, da se tam prerivajo neke temne sence. Parker je prižgal reflektor. V stožcu njegove slepeče luči se je prerival trop veprov. Zgrabil sem puško in pomeril na najmlajšega izmed njih. Po strelu se je tolpa kruleč razbežala, le mladič je negibno obležal. Drugo jutro smo ga raztelesili, a žal nismo mogli odnesti vsega mesa, ker bi se nam kmalu usmradilo. Odrezali in spekli smo si samo najlepše kose.

Baritova struga je zavijala vedno bolj proti vzhodu. Oddaljevali smo se od Müllerjevega gorovja, ki nam je nekega dne popolnoma izginilo z obzorja. Prišli smo do izvirov.

Tam smo se morali ločiti od reke na katero je bila ves čas navezana usoda našega potovanja. Milo se nam je storilo, ko smo iz njene struge splezali na breg in se napotili v gosto džunglo. Ko nismo več slišali njenega šumljanja, je Parker obstal in rekel:

»Sedimo nekoliko! Utrujen sem, a tudi razgovoriti se je treba. Potovati bomo morali bolj pazljivo. Sedaj smo brez kaŕipota.«

Ne vem kako, da sem ŕele tisti hip prvič zapazil, kako smo bili bolj podobni beračem ko dostojnim ljudem. Vsi smo si na rečnemrodu raztrgali čevlje. Œalostno spričo dejstva, da nismo imeli drugih. Ko bo naše obuvalo razpadlo, bomo morali hoditi bosi.

»Ta bo zelo kisl«, je rekel Parker. »Œe po sobi teŕko hodim bos, kako bom ŕele po džungli. Œe sedaj čutim vsako bilko skozi raztrgane podplate.«

»Da, to je najhuje«, sem vzdihnil, »in če me oči ne varajo, bomo tudi glede obleke kmalu podobni Ponjabongom. Zakrpana je sicer ŕe, a kako dolgo bodo držale te krpe?«

Parker je zopet razgrnil zemljevid. Skušali smo na njem ugotoviti, kje se pribliŕno nahajamo. Po dolgem tuhtanju smo določili smer nadaljnega potovanja. Zemljevid je sicer povedal razdaljo, molčal pa je v tem, kak je svet, po katerem bomo hodili.

Molče smo se dvignili in ŕli dalje. Polotila se nas je rahla malodušnost. Počutili smo se sredi samotne džungle kakor izgubljeni, ki brez cilja tavajo sem ter tja. Do Makahama je bilo neizmerno daleč. Kaj nas čaka na tem daljnem potu? Kdo ve.....

Dan je bil podoben dnevu. Vedno ena in ista stepla, ista džungla. Poznali smo samo eno skrb: vsak dan priti čim bolj daleč. Ljudi nismo srečavali. Le dim, ki se je tu pa tam dvigal proti nebu, nas je opozarjal, da se nekje nahajajo njih bivališča. Ogibali smo se jih, kajti od srečanj z ljudmi si nismo obetali nič dobrega.

Mnogo smo trpeli za ŕejo. Do vode smo priŕli samo slučajno. Sonce pa je dan na dan neusmiljeno ŕgalo z neba, da se nam niti misliti ni dalo. Kakor stroji smo hodili dalje vedno proti severovzhodu.....

»Fantje«, je rekel nekega dne Parker, »zdi se mi, da smo se Mahakamu ŕe precej pribliŕali. Ali se vam ne zdi, da je stepe vedno manj?«

Res je pokrajina polagoma prehajala iz džungle v pragozd.

»Gospod Parker!« sem rekel. »Ali veste, kaj se pravi hoditi skozi pragozd? Se ŕe spominjate na onega pod Keam Atasom?«

»Da! Spominjam se,« je prikimal. »Toda za tem-le pragozdom teče Mahakam.«

Trudno je stopal dalje.

Pet jih je bilo. Nenadoma so stali pred nami. Bili so majhni, plečati, nizkih čel, tetoviranih obrazov in hudega pogleda. Ustraŕili so se nas kakor mi njih. Nekaj hipov smo se molče motrili. Nato jih je Jusuf ogovoril, a mesto odgovora je eden izmed njih dvignil sulico in jo pognal vanj. Malajec je kakor mačka skočil vstran in sulica mu je ŕvignila mimo uŕesa.

Tisti hip je Parker dvignil revolver in ustrelil. Napadalec se je prijel za stegno in boleŕtno zatulil. Za hip so obstali kakor ukopani in nato liki tolpa volkov divje zbeŕžali v goŕčo. Ranjenec je urno odŕantal za njimi.

Molče smo se spogledali. Parker je bil bled kakor smrt.

»Za enkrat smo jo srečno odnesli,« je rekel Peng-Li z nervoznim smehljajem. »Paziti bomo morali.«

In smo res pazili. Kakor plaŕna divjačina smo se plazili ves popoldan po gosti džungli. Zvečer smo zavili v pragozd. Trudni, lačni in ŕejni smo pod velikim drevesom poiskali suh prostor, preiskali okolico, če morda ni v bliŕini

kač, nastlali ležišče s svežim listjem in ga pregrnili s ponjavo. Telesno in duševno zbiti smo legli nanjo in čakali noči.

»Stražiti bomo morali,« sem rekel. »Divjaki vedo, da smo v bližini in gotovo nam bodo sledili. Danes bi izmenoma stražila jaz in Peng-Li, jutri pa vi gospod Parker in Jusuf.«

»Dobro! Dobro!« je pritrdil Američan. »Danes sem na smrt utrujen. Takoj bom zaspal.«

Truden sem bil tudi jaz. Spal bi kakor ubit, a ker sem se ponudil za stražo, nisem smel zadremati. Naslonil sem se na deblo in strmел v neprodirno temo. Težka soparica je ležala nad pragozdom. Obšla me je čudna otožnost. Ne vem, kako sem se ravno tedaj spomnil domovine. Ah, kako rad bi že bil doma! Ta strašna samota me je ubijala vedno bolj. Zazelel sem si ljudi, nove družbe in živahnjega, lažjega življenja. Ko bi vsaj Mahakam kmalu dosegli! Takrat bi nas upanje na skorajšnjo vrnitev v civilizirani svet zopet oživilo in nam vlilo novega poguma.

Skozi noč se je začulo rukanje jelena. Glasno je planilo v temo in zopet utihnilo. Nekje v bližini je lomastila velika žival skozi goščo. Morda jelen, morda nosorog....

V vrhu drevesa je kriknila opica, nenadoma zbujena iz sna. Glej, ali se niso pokazale v temi zelenkaste oči roparske zveri? Ne! Le dvoje velikih kresnic se je zazibalo na nekem listu.

Skozi pragozd se je polagoma plazila rahla svetloba. Vsepovsod so rastle ogromne pošastne sence. Ali se že dani? Ah, saj ni mogoče! Najbrže je izšel mesec. Tam nekje pred nami je zašelestelo listje. Samo za hip. Nato je zašumljalo še na desni in še na levi. Tega ni povzročil veter. Neka nevidna bitja so se tiho plazila skozi šumo.

Ker pa se je ta šelest ponavljal še in še, se me je polotilo čudno vznemirjenje. Ali naj zbudim tovariše? Kaj pa če nič ni. Jezili se bodo da jih budim, jutri pa se bodo smejali moji bojazljivosti in domišljiji. Za vraga! Saj ne sanjam!

Petdeset korakov pred nami sem razločno videl v rahli mesečini senco človeškega telesa....

Planil sem kvišku in prebudil tovariše.

»Kaj je? Kaj se je zgodilo?« je jezno in zaspano zagodrnjal mister Parker.

»Tiho!« sem siknil skozi zobe. »Kanibali nas napadajo.«

Komaj sem izrekel te besede, že je nekaj švistnilo skozi zrak in se zapičilo v deblo nad nami. Puščica ali sulica?

Bile so sulice. Ena se je poleg mene zapičila v tla. Tiho in neslišno so prihajali od nekod iz temnih gozdnih senc. Nič nismo vedeli, kje tiče sovražniki. Oni pa so dobro vedeli za nas.

Hip za tem sta se oglasili Parkerjeva in Jusufova puška. Streljala sta kar na slepo. Jaz sem v naglici otipal reflektor in ga prižgal. Njegov blesteči stžec je divje zaplesal po nočnem pragozdu. Dvanajst črnih postav je kakor dvanajst podlasic urno zbežljalo v hoščo. Parker je streljal za njimi ko divji, a očitvidno ni nikogar zadel. Napadalci so se menda bolj prestrašili luči ko strellov. Po cepetanju njihovih bosih nog, ki se je vedno bolj oddaljevalo, je bilo sklepati, da so se razbežali.

Parker je še vedno streljal.

»Nehajte!« sem zavpil. »Škoda za municijo.«

Ozrl sem se po Peng-Liju. Čepel je na tleh, tiho stokal in tiščal krvavečo levico. Sulica mu je razmesarila mišice na nadlahti. Raztrgal sem ostanke svoje srajce in mu rano trdno povezal. S tem sem mu ustavil krvavenje, nisem pa mogel dati odgovora na vprašanje, ki sem ga v svitu žepne svetilke čital v njegovih očeh.

Stisnili smo se k drevesu in budni čakali jutra, ki je tako strašno počasi vstajalo nekje na vzhodu. Čepeli smo na ležišču z orožjem v rokah in prisluškovali, če se napad morda ponovi. Pragozd se je počasi oživiljal. Za prvimi klici ptic so se oglasile opice, v vrhovih dreves je zašumelo, rosne kaplje so težko padale na velike liste. Nov dan se je rodil.

Peng-Lijeva rana sicer ni bila zastrupljena, a se je zelo gnojila. Roka mu je zatekla in mrzlico je dobil. Jusuf mu je pokladal na rano neko zdravilno zelišče, tako da se mu je počasi le celila. Ubogi Kitajec je mnogo trpel. Z veliko težavo je prenašal dnevne napore. Bal sem se, da resno zbolí.

Vsi smo že zelo oslabei. Hranili smo se večinoma s sadjem, ker s streljanjem divjačine nismo hoteli opozarjati nase. Hodili smo ves čas po pragozdu. Včasih smo prehodili deset, včasih pa samo nekaj kilometrov na dan. Čevljev že zdavnaj nismo imeli več. Jusuf nam je iz stebel neke prožne rastline spletel copatam podobna obušala. Toda tudi ta niso dolgo držala. Raztrgani, bosí, sestradani, opraskani in krastavi od pikov razne golazni smo končno kakor nori zdrveli za Jusufom, ki je, hodeč nekega dne precej daleč pred nami, zaklical eno samo besedo:

»Mahakam!«

Ko smo ga dosegli, smo stali na skalovitem bregu široke reke. Najhujše je bilo prestando.

(Dalje.)

ROJEC VLADO:

ČEBELE ROJE . . .

(Konec.)

Spočetka obujava spomine na nevšečno popoldansko ogrebanje; toda kmalu naju zanese na splošno čebelarsko polje. Šimen je od sile radoveden in ukaželjen. Vso obsežno čebelarsko znanost bi najrajši stlačil vase v nekaj urah. Najbolj ga zanima kajpada rojenje. In o tem sva tisti dan največ govorila.

Rojenje je predvsem posebnost čebel. V ostalem živalskem svetu je skoraj neznano. Seveda govorimo včasih tudi o mušičjih rojih, o rojih kobilic itd., toda

vsi ti roji se po svojem nastanku in sestavi tako razlikujejo od čebeljih rojev, da bi bila kakršnakoli primerjava neumestna. Prav tako nima rojenje mravelj in termitov nič skupnega z rojenjem čebel.

Za pravo rojenje je značilno dvoje:

1. Družina razpada v dva dela. En del z mlajšimi člani in zalego ostane v panju, drugi del z odraslimi člani pa si poišče novo domovanje.

2. V odcepljenem delu družine so zastopane vedno vse tri vrste: matica, delavke in troti.

Če kateri izmed navedenih pogojev ni izpolnjen, potem pravimo takemu roju nepravemu roju. Vsakemu čebelarju so znani tako zvani lakotni roji. Lakoten roj nastane, kakor pove že izraz, radi lakote, radi pomanjkanja hrane. V strahu pred izgladovanjem zapusti cela družina svoje bivališče in zleti na zelo tvegano pot, da si poišče boljše pasišča. Po brezuspešnem iskanju in potikanju po okolici pristane nazadnje v bližini kakega tujega čebelnjaka. Nekateri čebelarji so takih rojev zelo veseli. Pravijo, da jih je poslal njihov patron in zaščitnik, svetnik Ambrož. Prepričani so, da jim prinašajo srečo. Toda marsikdo je že radi te praznovernosti žalostno nasedel. Ambroževemu ni prinesel sreče, temveč bolezen. Zato je potrebna pri rojih, ki jih ne poznamo, največja previdnost. Sumljivi so zlasti zgodnji in kasni roji. Dostikrat se namreč zgodi, da se izseli družina radi gnilobe, radi neke nalezljive bolezni, ki napada zalego. Čebele skušajo sicer spčetka bolezen omejiti in zadušiti, toda le prehitro uvidijo, da bi bila vsaka borba proti temu zlu brez haska, obupajo, puste vse v nemar in odlete iz panja. S sabo nosijo bolezenske klice, ki zaidejo potem po posredovanju čebelarja v zdrav čebelnjak.

Prav tako pobegnejo čebele iz grizavih panjev, če postaneta smrad in nesnaga le preveč neznosna. Isto store, če ne morejo biti kos voščenemu molju, čigar ličinke se zarijejo v satje in ga razjedajo.

Roji, ki na ta način nastanejo, so posledice nenavadnih okolščin, nadlog, revščine in stiske. Običajno so majhni in kilavi, dasi izroji vedno cela družina.

Popolnoma drugače je pri pravih rojih. Ti izpadejo v dobi največjega blagostanja, ko je medu na pretek, ko je družina na višku svojega razvoja.

Čas rojenja je za čebele čas veselja, sreče in zadovoljstva. Na ta izredni dogodek se začno pripravljati že kak mesec preje. Prve priprave izvrše s tem, da zgrade večje celice, ki jih matica sproti zaleže s trojimi jajčeci. Kmalu potem se pojavijo po robovih satov nežni voščeni lončki, po obliki podobni želodovim kapicam. To so zibke za bodoče kraljice. Dasi nerada, zaleže matica tudi te, a ne vseh naenkrat, temveč v daljših in krajših presledkih. Žrke, ki izlezejo iz jajčec, negujejo delavke z neko posebno vnemo in ljubeznijo. Pokladajo jim najboljšo hrano, ki jo premorejo, pa tudi celice stalno popravljajo, večajo in podaljšujejo. Izobličijo jih v lične stolpiče, pri katerih vhod naposled zazidajo in vanje zapro napol dorasle kraljične. Kakor hitro so matičniki — kot imenujejo čebelarji te stolpiče — zaprti, izroji del čebel kot prvi roj ali prvec. Z rojem se izseli tudi stara matica.

Preostali del v panju je sedaj brez matice. Vendar ne za dolgo. Teden dni po odhodu roja dozore nekateri matičniki in kmalu nato se izmota iz tega ali onega nova gospodarica. Seveda bi rade tudi ostale na plan, pa jim čebele ne dovolijo, ker dobro vedo, da bi prosta kraljica vsako sproti umorila. Zato si izgrizejo v matičnikih ozke odprtine, skozi katere pomoljajo svoje jezičke, da jih morejo stražeče delavke pitati.

Izlezli matici vse to ni nič kaj pogodu. Skuša se preriniti do matičnikov,

da bi obračunala s svojimi sovrstnicami, a se ji ne posreči, ker je dostop varno zastražen. Jezno koraca okrog, se od časa do časa ustavi, se prihuli k satu in izpusti svoj bojni klic.

»Ti, tii, tiii...« se razlega po hodnikih voščene stavbe, »ti, ti« odmeva od panjevih sten.

»Kvak, kvak,« se ji v zboru odzovejo zaprte princezinje, kot bi jo hotele dražiti.

Čebelarji pravijo, da matice p o j o, in to jim je zanesljivo znamenje, da bo panj še drugič rojil.

Res! Že čez kaka dva ali tri dni se odloči od preostanka zopet polovica čebel in izpade kot drugi roj ali družec. Z njim pobegne prosta kraljica.

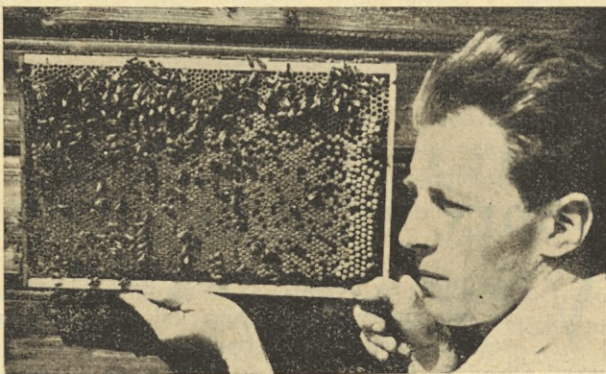
Med ujetimi maticami nastane sedaj pravo tekmovanje za prestolonasledstvo. Tista, ki se preje osvobodi svoje ječe, tista, ki je močnejša in urnejša, prevzame vladarsko žezlo. Spet se razlega po panju petje, prejšnja igra se ponavlja in mogoče je, da izroji družina že tretjič kot t r e k o v e c (tretjec).

Če v družini ni več razpoložjenja za nadaljnje rojenje, stražnice odstopijo s svojih položajev, ustoličena matica gre od matičnika do matičnika, prodre s svojim želom v notranjost celice in zabode v njih ždeče sestrice, da poginejo od zastrupljenja. Njihova trupla delavke izvlečejo, zibke pa razgrizejo in do temeljev porušijo. Včasih store to že po prvem roju in tako preprečijo družca in trekovca.

Za prveca je značilna, kar sem sicer že omenil, a se mi zdi potrebno, da še enkrat poudarim, prisotnost stare sprašene matice, ki ima to sposobnost, da lahko zalega vse vrste jajčec. Vsi nadaljnji roji imajo same mlade matice, ki morejo leči, dokler se ne izpraše, izključno le trotovska jajčeca. Običajno jih je p o v e č v v s a k e m roju, kajti med splošnim razburjenjem in beganjem tik pred rojenjem se marsikateri ujeti kraljični posreči ubežati.

Izjemoma roji prvec z mlado nesprašeno matico, če je stara matica potem, ko je matičnike že zalegla, poginila, ali so jo delavke radi izčrpanosti in onemoglosti nasilno odstavile. Takemu roju pravimo prvec s p e v k o ali na kratko p e v e c. Panj namreč pred rojenjem poje, kar se navadno ne dogaja pri plemenjakih, ki še niso rojili. Razen tega dā lahko roj še i s t o l e t o roj. To se sicer le redkokdaj primeri, zato pa so taki roji, ki jih imenujemo d e v i š k e r o j e ali d e v i č n i k e, pri čebelarjih v prav posebni časti.

Živahno teče čebelarju beseda, kadar govori o rojenju in njegovih skrivnostih. Začetnik mu komaj sledi. — Tudi Šimen se lovi. O isti stvari izprašuje dvakrat, trikrat in še se pritožuje, da tega ali onega ne razume. Potolažim ga, da ni bilo z mano spočetka prav nič bolje. Šele sčasoma, ko sem prebral že marsikatero

Sat s čebelami in zalego.

knjigo, ko sem ogrebel že marsikateri roj; sem se znašel v vseh podrobnostih.

Toplo priseva sonce in prijetno greje v hrbet. Čimdalje bolj se bliža zatonu. Pročelje čebelnjaka je že čez in čez v senci. Le na panju prav v desnem kotu spodaj se še poigravajo »zajčki«, bega nežen odsev žarkov, ki jih zrcali pločevinasti napajalnik.

Tako sva se zaklepetala s Šimnom, da bi skoraj pozabila na današnji roj. Toda čas je, da ga spraviva na mesto, ki mu pritiče. Ujemalnik preneseva v čebelnjak. Šime natlači pipo s presušeno trhlenino in jo zakuri. Jaz pa omočim sipalnik z vodo, da se ga čebele ne bodo preveč oprijemale, ko jih bom stresal vanj. Potem dvignem nalahno desko, s katero je bil ujemalnik pokrit.

Glasno šumenje napolni čebelnjak. Čebele se gnetejo, lezejo druga čez drugo, se skušajo razkropiti, spodsavajo ob gladki pločevini, se kopičijo, se prerivajo sem in tja — ter počasi pronicajo v notranjost panja skozi spodnjo odprtino. V sipalniku vre kakor v kotlu; prijetna sapica in neki poseben vonj, ki mu je težko najti primer, vejeta iz njega. Šime piha in puha kakor nadušljiva lokomotiva. Iz pipe se vale gosti oblaki dima in režejo v oči, da sem že ves solzan. Moram ga zavreti v njegovi vnemi. Sicer mi bodo zadahnile čebele. In še njemu lahko pusti to naprezanje in napenjanje kake posledice na pljučih.

Ko je pretežni del čebel v panju, jim pridenem še ostanek iz prestrezala. Čez kake pol ure se čebele toliko pomaknejo naprej, da lahko odvezem sipalnik. Onim, ki so bolj trdovratne in se nikakor nočejo ganiti z mesta, pomagam z omelcem. Slednjič očistim vrata in mrežasta okenca ter panj zaprem. Spredaj odmašim žrelo. Ne traja dolgo, pa se prikaže na bradi prva radovednica. Za njo pricaplja druga, za to prileze tretja. Kmalu jih je kakih deset. Nekaj časa se razgledujejo, nato pa se obrnejo s čelom proti vhodu in začno pahljati s krili. To pahljanje spremlja pritajeno brnenje. Od znotraj jim odgovarjajo druge čebele. Roj je očitno zadovoljen z novim bivališčem. Že jutri bo marljivo izletaval in stikal za medenimi vrelci po cvetočih livadah.

Sonce je zašlo. Rdeči trakovi zarje vise nad obzorjem. Preko vrta padajo dolge sence. Polagoma se mrači.

Šimen se poslovi. Nehote me sili na smeh, ko ga pogledam v obraz. Glava mu je kakor mernik, vidi pa menda samo še napol, kajti oči so popolnoma zginile za oteklimi vekami.

»Doma se pa nikar ne ogledujte v zrcalu!«, ga podražim, preden odide. »Sicer se boste prihodnjič skujali, ko vas bom spet klical h kakemu roju.«

»Nič se ne bojte!« se odreže vrli fant. »Zanesljivo pridem, pa če bi me še bolj oklale, kot so me danes. Čim večkrat jo bom takole skupil, tem preje bom imun, ali kakor pač pravite temu, če postane človek neobčutljiv za čebelje pike.«

Z A V R L A L B I N :

BODIN V BIZANTINSKI SUŽNOSTI

V letu 1073. so Bolgari, ki so se uprli bizantinskemu gospostvu, pozvali na čelo upora Bodina, sina dukljanskega kralja Mihaela. Po začetnih velikih uspehih, ko je Bodinov poveljnik Petrilo že osvojil bizantinski mesti Ohrid in Devol, se je ustaja v teku nekoliko mesecev zrušila. Petrilo se je izpod Kosturja komaj prebil v domače planine, dočim je silna bizan-

tinska vojska zavzela že Skoplje. Bodin, ki je bil v tem času na severnem bojišču pri Nišu, je na te Jobove vesti zdrvel kljub visokemu snegu s svojimi četami proti jugu. Toda pri Paunu na jugu Kosovega polja je tudi njega zadela usoda: Bizantinci so ga premagali in ujeli.

Poražene srbske čete so se v večjih ali manjših trumah vračale v domače gore in povsod širile vest o bridki usodi, ki je zadela njihovega kraljeviča. Ves narod je z očetom vred objokoval težko izgubo viteškega mladeniča, ki je šel temni, neznani bodočnosti nasproti. Dan za dnem so odhajali sli in ogleduhi proti Bizancu, toda vse poizvedovanje je bilo zaman — za kraljevičem ni ostalo sledu...

*

Bizane! Povsod največje razkošje. Ob Bosporu se košatijo bujni vrtovi z izbranim, vedno zelenim drevjem ter redkimi, opojno dišečimi cvetkami. Po mestu se šopirijo prekrasne palače, po ulicah valovi množica bogato oblečenih in razigranih ljudi. Povsod glasen smeh, prešerne besede, podjetne kretnje: tako se izraža veselje do življenja!

Veličasten mir pa vlada v okolici cesarske palače, ki ga motijo le trdi koraki cesarjeve telesne straže v sijajni, blesteči se opremi. To dostojanstveno tišino še poudarja mrko zidovje samostana sv. Srdja in Bakha, ki stoji v neposredni bližini. Temno, skoraj očitujoče zro njegova mala okenca v ta razkošni svet, kakor bi hotela govoriti o minljivosti vsega posvetnega.

V tesni samostanski celici drugega nadstropja stoji mlad mož v neobičajni vojaški obleki, ki je videti sicer dragocena, toda na mnogih mestih raztrgana. Na prvi pogled mu je videti, da ni Bizantinec. Črna brada obkroža lepi, blede obraz, preko čela mu gre krvava obveza. Njegova nenavadno visoka in krepka postava sloni ob steni tik malega okenca, ki je zavarovano z močno železno mrežo. Lahen drget spreletava njegove ude, roke so mu stisnjene v trde pesti, prsi mu burno valove, temne oči mu žare v jasno, zvezdnato noč: tako se izraža nezlomljiva volja do življenja.

Iz te zamaknenosti ga predrami glasna govorica mož, ki so se ustavili pod njegovo ječo. Tuji glasovi, italijanske besede udarijo na njegovo uho in mahoma zbude vso njegovo pozornost — to so benečanski mornarji. Prej negibna postava nenadno oživi. Z naglo kretnjo si odpne jopič, odtrga iz srajce kos platna ter s kosom svinca, ki ga je nosil v žepu, napiše nanj naslednje sporočilo: Jaz sem Bodin, sin dukljanskega kralja Mihaela. Nato vzame iz žepa nekaj zlatnikov, jih zavije v platno, trdno poveže in previdno spusti skozi okence. Zvenče udari zavojček na trdi tlak in začudeni vzkliki pričajo, da ni ostal neopažen. V največji razburjenosti prisluhne ujetnik: od zunaj se oglasi pridušeno šepetanje in nato nagli koraki, ki se brzo oddaljujejo. Bodina zapusti živčna napetost; hvaležen pogled mu splava tja proti višnjevem, zvezdnatemu nebu — hvala Njemu, ki je poslal tako čudežno rešitev! Toda rešitev je še daleč in odvisna od poštenosti najditeljev...

Še tisto noč je dvignila benečanska jadrnica sidra, zapustila Zlati rog ter obrnila rilec proti Bosporu in tja dalje na zapad.

*

V kotorskem pristanišču je pristala benečanska galeja. Komaj je vrgla sidra, že so stopili z nje trije mornarji v čoln ter urno odveslali proti bregu. Tu so pritrdili čoln z verigo, stopili v množico radovednežev in izginili v gneči.

Pred dvorcem dukljanskega kralja Mihajla je straža ustavila tri Bene-

čane. Ko so povedali namen svojega prihoda, jih je častnik spremil v notranjost dvorca. Njihovi okorni mornarski koraki so se mu zdeli vse prepočasni, zato jih je neprestano priganjal. Slednjič so dospeli do kralja. Brez vsakršnih besed je eden Benečanov potegnil iz žepa krpo platna in jo pomolil vladarju. Čim je ta vrgel nanjo le bežen pogled, že je presenečeno vzdiknil. Z razburjenimi, brezzveznimi vprašanji je slednjič dognal istino: kako so baš ti trije mornarji slučajno našli ujetega Bodina. Z bogatimi darili in še bogatejšimi obeti jih je pridobil, da so mu obljubili, rešiti Bodina iz bizantinske sužnosti.

*

Po ulicah mogočnega Bizanca je vladalo vrvenje, ki je bilo celo za to že itak živahno mesto nenavadno. Skozi južna vrata je odhajala četa, ki jo je vodil Izak Komnen, brat poznejšega cesarja Alekseja, v Antiohijo, staro prestolico Sirije. Tam je izbruhnila državljanska vojna med grško in armensko stranko. Oklopniki, lahki konjeniki, sulicarji in lokostrelci so se usipali skozi vrata in se zbirali v pristanišču. Tu so se vkrcali na ladje, bizantinske, benečanske in genovske, ki so jih prepeljale na maloazijsko obalo.

V spremstvu poveljnika je zbujal pozornost visok, plečat menih v črni halji, z belo obvezo preko čela. Videti je bilo, da je dragocen ujetnik, kajti straža ga ni spustila niti za trenutek iz oči in najskrbneje pazila na vsako njegovo kretnjo.

Naravno je ta postava zbudila tudi radovednost benečanskih mornarjev. Kljub najskrbnejšemu povpraševanju niso mogli ugotoviti, kdo je skrivnostni ujetnik, kajti bizantinski vojaki niso dajali nikakega odgovora. Tako se jim je ta dogodek nehote vtisnil v spomin.

Ko je prispela četa na drugo stran Bospora, se je razvrstila ter počasi izginila v prahu in daljavi.

*

Nekaj dni po odhodu vojske je prijadrala gori po Bosporu benečanska jadrnica. Ob ugodnem vetru je imela razpeta vsa jadra — znak, da se ji zelo mudi. V lepem loku je zavila v Zlati rog ter pristala poleg ostalih beneških ladij. Nihče se ni izkrcal, pač pa so posamezni mornarji odšli po ostalih domačih ladjah, kjer so se s posadko zapletli v živahne razgovore. Povsod je bilo govora o dogodkih, ki so se bili izvršili v zadnjih dneh. Na eni izmed teh jadrnic so izvedeli tudi o skrivnostnem menihu, njegovem obvezanem čelu in o njegovih bliskajočih se očeh. Vneto so povpraševali po namenih odišle bizantinske vojske. Ko so vse dognali, so se naglo vrnili na svoj brod; rezki brlizi so pozivali na zbor in kmalu so bili zopet vsi zbrani. Brez besed so izginili pod krov, kjer se je začelo važno posvetovanje. Ni minilo še pol ure, že so se dvignila sidra in jadrnica je naglo izginila po Bosporu nizdol proti Marmarskemu morju. Začudeno so zrle posadke preostalih ladij za njo in se zmajevaje z glavo zopet lotili posla.

*

Mrak lega na Antiohijo. Mestna vrata so vsa na stežaj odprta, nikjer nobene straže. Neprestano prihajajo iz raznih smeri večje in manjše trume oboroženih postav ter izginjajo skozi vrata.

Neopaženo se je pritihovala v mesto tudi manjša četa mož v dolgih, temnih plaščih, tako da ni bilo opaziti nikakega orožja. Previdno oziraje se na vse strani so izginili v ozki stranski uličici, kjer jih je požrla tema.

Na glavnem trgu je bila borba že v polnem teku. Goste množice so

besno naskakovale cesarsko palačo, ki je bila glavni stan bizantinskega poveljnika in ki jo je branilo iz Bizanca došlo vojaštvo. Gosta toča kamenja, puščic in kopij je padala nanje in marsikateri vojniki je rožljaje omahnili na trdi tlak. Slednjič je Izak Komnen uvidel, da so tu njegovi vojaki preveč izpostavljeni napadom in jim prete prevelike izgube. Zato je sklenil, prebiti se skozi obroč oblegovalcev ter uiti v močno utrjeno trdnjavo. Zadonela je trobenta. Iz palače so se usule čete ter se kot železen klin zagostile v napadalce. Nastalo je strašno klanje in preko kupov mrličev si je vojska presekala pot proti trdnjavi. Komaj je vanjo vstopil zadnji vojak, že so se vrata s silnim hruščem zaprla, raz obzidja pa je privršela ploha strelce, tako da so se naskakovalci plaho umaknili in se poskrili v ulicah pred trdnjavskim trgom.

Ko se je Izak Komnen umikal s svojo vojsko, je stala v senci velikega poslopja četica mož v temnih haljah in z največjo pozornostjo motrila umikajoče se vojake, kot bi iskala neko določeno osebo. Čim se je množica zgrnila za njimi, že so skrivnostni možje v diru krenili proti cesarski palači. Tam je drhal plenila in odnašala dragocenosti. Tudi naša četa je planila vanjo, vdirla vrata, toda očitno ni našla, česar je iskala. Slednjič so obstali možje pred močnimi vrati, okovanimi z železjem. Najsi so se še toliko upirali vanje, vdale se niso. Tuljenje plenilcev se je bližalo, zato ni bilo časa za premišljevanje. V trenutku so bili pri rokah težki, dragoceni stoli. Pod silnimi udarci so se duri slednjič zrušile. Možje so planili v majhno celico. Pri zamreženem okencu je stal mlad mož, visoko zravn in bled, a smelo pričakoval napadalcev. Brez besede so se vrgli nanj, ga podrli na tla, zavili v ponjave in trdno povezali. Dva izmed njih sta dvignila težki sveženj in vsa gruča se je brzo spustila po stopnicah proti izhodu. Nihče jim ni branil, kajti vsakdo je imel preobilo posla z odnašanjem uplenjenih predmetov. Neovirano so dospeli na trg ter izginili v temni ulici...

*

Sonce siplje vso svojo bleščečo se lepoto na gladko plan Sredozemskega morja. Od sirijske obali brzi proti Cipru jadrnica, na največjem jamboru zastava Markovega leva. Vzhodni veter se krepko upira v bela jadra, ki so do skrajnosti napeta. Za brodom se vleče dolga bela proga, kakor brazda na novo zaorani njivi. Na prednjem delu polube stoji visoko zravn mlad mož v cunjasti vojaški obleki. Njegovi dolgi črni lasje veselo frfotajo v vetru, njegove žive oči se podjetno bliskajo soncu, prihodnosti nasproti, njegove prsi po dolgem času zopet globoko vsrkavajo čisti zrak, njegove blede ustne vse omamljene šepečejo: »Slednjič, slednjič zopet svoboden...«

VIKTOR PIRNAT:

MED KRKO IN SAVO

(Konec.)

Med redkim jelševjem se komaj vidno vzpenja cesta. Pogled nazaj spremlja belo črto, po kateri smo brzeli tam od Krške vasi. Skozi gozdiček majhen ovinek na desno in spet smo na planem in cesta se spet zravnava in nategne, pogled hiti preko prostranega Krškega polja tja do ljubkih goric okoli Rake in Bučke, pa tudi ob tej strani tik pod Gorjanci se smeje trta tam v sloviti Gadovi peči nad Sv. Križem pri Kostanjevici. Znamenito je ono vino in na tisoče hektolitrov bi ga morale dajati trte letno, če bi bil ves cviček, ki se toči pod tem slavnim imenom širom domovine, res iz Gadove peči. Do uskoške baronske vasi Poklek od tam ni kdo ve kako daleč. Nekdaj so Uskoki napadali

tudi dolinske gradove in župnišča. To je bilo po končanih turških vojnah. Če so bili žejni, so zavili tudi med vinograde. In da so se naši kmetje rešili prevelike škode, so jim kar pred zidanico ali hramček postavljali polne škafce ali čebrčke vina. Tako vsaj trdi zgodovinar.

Do Malega Mraševega je cesta spet popolnoma ravna. Malo pred vasjo je avtobusna postaja Križaj. Seveda pred gostilno, kot se to spodobi. »Pri Nacetu« pravijo onemu zatočišču potnikov. Križajo se tam državna cesta Brežice—Novo mesto in banovinska cesta na Krško oz. v nasprotno smer čez Krko v Sv. Križ, ki se stiska pod nizko predgorjansko gričevje. Na polju kosijo deteljo, srečujemo živino in pastirčke, ko se za Malim Mraševim zvija-

Kostanjevica ob poplavi.

mo med bujnim sadnim drevjem, zelenim poljem in gozdički ter v velikem loku slednjič zavijemo čez lesen most v dolenske Benetke, v otoško mestoce Kostanjevico.

Pred mestom se Krka razdeli v dva rokava in onstran mesta se spet združita. Na naravnem otoku je tako nastala trdnjava, ki je bila važen branik vse tedanje Kranjske dežele pred turškimi napadi. Zato je ta mala naselbina dobila tako zgodaj mestne pravice. Letos je tega že 500 let. Prodirajoči Turčini so večkrat bridko občutili moč kostanjeviške postajanke, najbolj pa 1563. leta, ko sta jih Herbert Turjaški in slavni Lenkovič tam skoraj popolnoma uničila. Le malo se jih je rešilo v rodno Bosno. Tudi uporniška kmečka vojska je deset let kasneje prodirala iz Krškega tod mimo proti Novemu mestu. Pa prišla je le do Kostanjevice. Baron Turn jih je pregnal nazaj v Krško, kjer so bili premagani in razoroženi. Vladajoča gosposka se je nad njimi kruto znašala. Danes je Kostanjevica priljubljeno letovišče, saj so prilike za kopanje in vodni sport edinstvene. Bližnje gorice in Gorjanci nudijo na nešteti izletih možnosti na izbiro. Okolice je posebno v smeri Gorjancev nad vse mikavna. Nekaj minut izven mesta skoraj pod Gorjanci se širi mogočni kostanjeviški grad, do 1786. cistercijanski samostan. Nit življenja mu je pretrgal veliki reformator Jožef II., ki je izmed 15 samostanov na takratnem

Kranjskem pustil le štiri pri življenju. Kostanjeviški samostan je bil tedaj največji posestnik na Kranjskem. Nad sto vasi mu je bilo podložnih. Samostan je zgradil pred 700 leti koroški vojvoda Bernard v spomin na srečno zmago nad bamberskim škofom. Dal je kovati tudi danes redke in iskane kostanjeviške tolarje, ki so nosili na eni strani sliko vojvode in njegovega sina ter sovladarja Ulrika III., na drugi strani pa vojvodski grb, pantru slična žival, ki drži v rokah križ. Zdaj je v obširnem gradu sedež kostanjeviških uradov, stara cerkev pa je prenovljena v vsej svoji prvotni krasoti in izletnik naj si je ne pozabi ogledati.

V velikem loku zapuščamo zopet mesto, držimo se nekaj časa Krke, pa že onstran gozdniča se nam mirna reka odmakne, med njeno strugo in cesto se je postavila lepa graščina Dobrova, nekaj minut dalje pa je že vas Dol. Prekopa z novim, velikim in modernim gostilniškim poslopjem Kirn. Poleti ima vedno dovolj stalnih gostov, saj od tam ni daleč ne v Kostanjevico in ne v Št. Jernej.

Iz vasi Dol. Prekope se do Št. Jerneja spet natega skoro 5 km dolga ravna cesta. Na obeh straneh plodna polja, na levi Gorjanci, Opatova gora, na desni vas Grublje, stari rimski Crucium, in onstran doline ljubko gričevje, posejano s cerkvicami, zidanicami in hramčki. Tam naokoli sem vas že vodil.

Št. Jernej je prostrana in zelo lepa vas. Takoj ob vhodu vabi velika Majzljeva gostilna. Nasproti je pošta. Tudi tod se drži poleti mnogo letoviščarjev. Izleti v bližnje Gorjance in po skrajnjem vzhodnem delu »Doline gradov« so nepozabni. Da omenim le dobre pol ure oddaljeno tajinstveno kartuzijo Pleterje.

Da, slavna z zgodovino in bajko prepletena je ta z naravnimi lepotami nasičena pokrajina, kjer je pred 390. leti pasel ovčice kot šentjernejski župnik oče naše književnosti, Primož Trubar.

Nadaljnja pot gre po pisani »Dolini gradov«. Spremljajo nas Gorjanci in mežikajo nam stari gradovi v njihovi senci, objame nas silen gozd, onstran vasi Ratež sopihamo v dolg klanec, vrhu katerega se nam odpre razgled na novomeški kapitelj ter kočevske in straške hribe. Gorjanci so se okrenili proti jugu, mi pa hitimo proti zapadu ter kmalu izstopimo v srcu Dolenjske, v njeni ljubki metropoli v Novem mestu.

KUNAVER PAVEL:

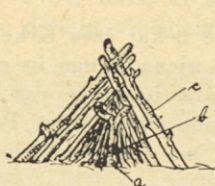
OB OGNJU

Nakega temnega večera nas je naš vodnik — davno je že tega — odpeljal s postaje Predole v hribe. Privesti nas je nameraval do neke jame, ki smo jo še ponoči hoteli raziskati. Saj v podzemskih jamah je vseeno, ali je zunaj dan ali noč. Na nebu ni bilo niti ene zvezdice. Že so padale prve kapljice iz grozečih oblakov, ko smo dospeli na skalovito gozdno planoto, na katere robu bi morala biti nekje jama. Naš vodnik, ki je bil sicer vaje gozda, pa je takrat odpovedal. Taval je z nami sem in tja po goščavi in čim bolj je začelo deževati, tem bolj smo se izgubljali v divje skalovite pokrajini. Ure smo se plazili za njim skozi grmovje in čez mahovite skale. Pa zaman. Do kože mokri smo končno obstali sredi črnega gozda. Vsled neprestanega tavanja sem in tja je vodnik tako izgubil glavo, da niti pota nazaj v dolino ni več našel. Tedaj smo sklenili ostati čez noč v gozdu in z velikim trdom smo zakurili velik ogenj. Vsem utrujenim, lačnim in premraženim nam je tako dobro delo

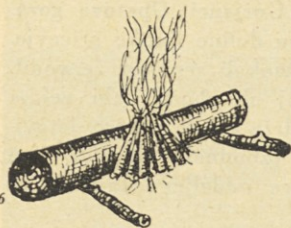
ob njegovih oživljajočih plamenih, da smo postali takoj dobre volje. Obračajoč zdaj to zdaj drugo mokro stran našega telesa proti ognju smo se lepo posušili in polagoma celó zadremali ob njem. Ko se je zdanilo, smo spočiti šli na delo in našli smo jamo. Nikoli pa ne bom pozabil, kako lepo je bilo tedaj ob ognju, ki nam je vrnil veselje in nam omogočil, da smo kljub dežju lahko vztrajali v mokrem, temnem gozdu.

Tako bi vam mogel povedati še marsikatero zgodbo, ko je le ogenj obdržal v nas podjetnost in zdravje, ko nas je prijateljsko družil v temnih

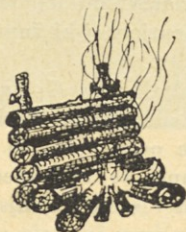
Sl. 2, 5

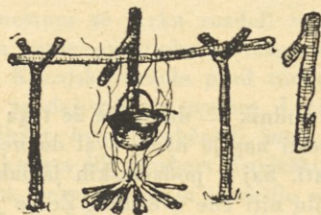
Sl. 3, 6

Sl. 4, 7

Sl. 8, 9

nočeh v divjih gozdovih. Toda to so malenkosti! Taborni ognji so tisti, ki so dali moč neštetim velikim raziskovalcem, da so vztrajali na svojih težavnih potih. V mrzlih krajih severnih dežel ali na visokih planotah Tibeta in drugod je ogenj dal moč možem, družil jih zvečer, da so drug drugega vzpodbujali k vztrajnosti, in pri ognju so najboljše čutili, da so ena družba v borbi proti sovražnim močem velike prirode. Pa tudi tam v vročih krajih: v silnih pragozdovih in pustinjah se potujoči ljudje — bodisi domačini bodisi raziskovalci — zbirajo zvečer, ko zaide sonce in zamigljajo zvezde na nebu, ob ognju. Čudna sila jih vleče iz teme k varnim plamenom.

Ogenj je pač človekov prijatelj, ki mu v neštetih primerih pomaga obranjevati življenje. Njegovo moč vedno najbolje čutimo ob odprtem tabornem ognju.

Saj celo vi večinoma veste, kako prijetno je ravno v jeseni na polju peči

krompir. Toda vse lepše je uživati pravi taborni ogenj. Vsi tisti občutki nekdanjih in sedanjih raziskovalcev ožive v nas. Tam ob takim ognju je vse prijetneje kakor ob gostilniški mizi v zakajeni sobi. Obdaja te temna noč. Gozd je postal še bolj skrivnosten; zato te tem bolj vleče k ognju, kjer sede prijatelji, s katerimi se prav ob ognju moreš tako prijetno in prijazno pogovoriti. Dogodki dneva ožive v pripovedovanju in postanejo včasih vse lepši in večji.

Ogenj lahko naredimo ob vsakem času, tudi ob dežju in v zasneženem gozdu. Mnogo nam pri tem koristi oster nož, a za silo se da izhajati tudi brez

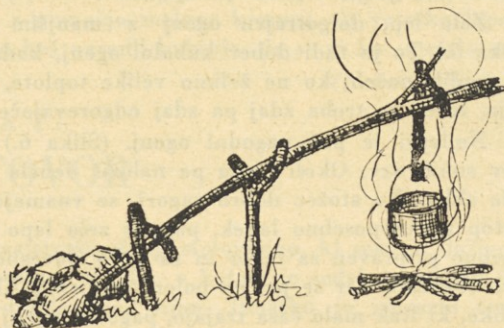
njega. Sekira pa je orodje, s katero neroden človek naredi več škode kakor koristi. Pri skavtih jo sme rabiti običajno le skavt I. reda, ki dobro ve, da se ne sme mahati tja v en dan po drevju, sekati mladovje in ogrožati druge ljudi. Zato glejte, da boste vedno tako ravnali, da ne boste postali sovražniki gozdarjev, lovcev, orožnikov in gozdnih posestnikov. Potem se vam bo tudi ob ognju v tujem gozdu prijetno godilo.

Ko izbiraš prostor za ogenj, pazi, da je v zavetju. Posebno spomladi, ko je suha trava in ko povsod leži listje, lahko vsaka zanešena iskra zaneti požar. Prav je, če obložiš ognjišče s kamenjem, ki precej ovira razširjenje ognja. Na travniških skavti običajno izrežejo rušo, jo previdno dvignejo in jo po uporabi zopet položijo na ognjišče nazaj, da se včasih niti ne pozna, da je tam gorelo.

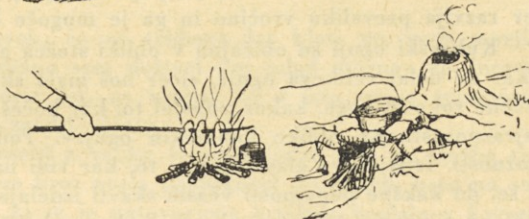
Naberi si najprej dovolj kuriva. Suho smrečje in bukovje sta posebno dobra za taborni ogenj. Prvo nam je posebno potrebno za podkuro. V dežju naberi suhih vejic z bližnjih smrek. Če pa tega ni, nareži si iveri iz suhe veje. Če je veja tudi zunaj mokra, v notranjosti je vendarle bolj suha. Pripravi si dovolj tanjših in debelejših polen.

Najobičajnejši ogenj je pač stožčasti indijanski ogenj. Slika 2. ga kaže v prerezu. V notranjosti je v tla zapičena vejica. Nanjo naloži postrani suhega dračja, nanj drobnih polen in nato še debelejših vej. Dračja ne sme biti premalo, posebno če so polena vlažna. Suho listje ni najboljša kurivo. V nekem taboru so mi novinci sami pripravili lepo grmado. Bilo je tudi gostov od sile. Zakuriti sem moral jaz. Pa glej ga spaka, pod polena so ti »zelenci« položili le malo suhega listja in povzročili s tem, da sem pokuril sedem užigalic, preden je zagorelo. To je potratnost in sramota! Dober skavt zakuri z eno užigalico in brez papirja.

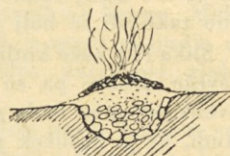
Za dalj časa trajajoč ogenj, ob katerem je le malo oseb, a je na razpolago različne velikosti les, zakurimo ogenj ob večjem tramu. (Št. 3.) Pod deblo položimo dve veji, da prihaja zrak tudi od zadaj do ognja. Ob takem malem

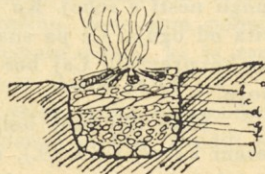
Sl. 10

Sl. 11, 14

Sl. 12, 15

Sl. 13, 16

ognju lahko tudi kuhamo, kar ob velikem stožčastem ognju ni mogoče. Koristen pa je tak ogenj, če se nameravaš po kratkem izletu še vrniti k njemu, ker se ogenj ohrani v ogorelem deblu. Toda tem skrbneje ga je pogasiti, če ga zapuščaš!

Ako si sam ali vas je le dvojica ali trojica, pa nameravaš prespati ob ognju, naredil si boš takega, kakor ga kaže slika 4. Ob poševno v zemljo započena kola položiš več debelih polen. Ko spodnji odgorevajo, se gornji polagoma vale v ogenj. Ob njem dalj časa nemoteno spiš. Poleg tega pa lesena stena odbija toploto proti tebi, ki počivaš ob ognju. Debeli ogorki seveda zahtevajo tudi skrbno pogasitve, ko odhajaš.

Zelo lep, dolgotrajen ogenj z manjšim plamenom je zvezdni ogenj. (Slika 5.) To je tudi dober kuhlalni ogenj, kadar ne rabimo večjih plamenov. Ob toplih nočeh, ko ne želimo velike toplote, zadostuje tak ogenj, ki dolgo traja, le da je treba zdaj pa zdaj odgorevajoče poleno potisniti proti sredini.

Najlepši je pač pagodni ogenj. (Slika 6.) Najprej naložiš lep stožec iz prav suhih drv. Okoli njega pa naložiš debela polena v obliki pagode, kakor kaže slika. Ko stožec dobro zagori, se vnamejo tudi velika polena in ker je dostop zraka posebno lahek, pagoda zelo lepo in živahno gori. Tak ogenj je posebno pripraven za tabor in za kako slovesno priliko. Oblike seveda ni mogoče obdržati, ker se prično polena podirati. Ali kakor sem rekel, za slovesne prilike, ki itak malo časa trajajo, pagodni ogenj je res izvrsten. Za kuhanje ni, ker razvija preveliko vročino in ga je mogoče le v večji obliki zgraditi.

Kuharski ognji so običajno v obliki stožca ali zvezde. Toda zapomni si, da nikar ne delaj velikega ognja, sicer boš malo skuhal in boš laže oglodal svoje pečene roke in noge, kakor pojedel to, kar hočeš speči. Priložene sličice kažejo najraznovrstnejše oblike kuharskih ognjev. Toda s temi nisem izčrpal vseh možnosti. Iznajdljiva glava bo vse to, kar vidi na slikah, še izboljšala in čudili bi se, do kakšne popolnosti včasih skavti izdelajo svoje kuhinje. V njih mnogokrat ni nič manj čedno in okusno kakor v kakšni hiši. Saj je snaga v prirodi ravno tako ali še bolj potrebna kakor doma!

Slika (7.) kaže kotliček obešen na treh palicah. Palice naj bodo po možnosti še sveže. Dobro pa so tudi običajne skavtske palice. Le ogenj ne sme biti prevelik, sicer se bodo palice vnele. Kotliček naj visi na žici ali verižici. Dobro je tudi, če je kotliček pokrit. Pokrovka ne vzame toliko prostora, da je ne bi mogli nesti s seboj. Ko je kuhano, primeta dva za palice in vse skupaj postavitava od ognja. Če pa snameš kotliček s palic, podpri ga s tremi kameni, da se ne bo prevrnil. Čaj boš sicer lahko še enkrat skuhal, a bolj je treba čuvati noge!

Slika (8.) kaže boljšo pripravo. Toda prečni kol naj bo svež, ravno tako leseni kavelj slika (9.), na katerem visi kotel. Če pa so rogovile nižje zabite, visi kotel lahko na palici sami. Žica, verižica tudi lahko nadomestita leseni kavelj, ki si ga izrežeš iz veje. Ta oblika kuhinje je dobra, ker na palico po potrebi obesiš več kotlov ali posod. Posebno zanimivo je, če na dolgi palici ob dolgem ognju tekmuje v kuhanju več tovarišev. Ogenj tudi tukaj lepo obloži s kamenjem, kar da tvoji kuhinji prijaznejše in lepše lice. Poizkusi včasih tudi z ognjem in kuhinjo po sliki 12. Dolga zelena veja, tri rogovile in par kamnov, pa je gotova. Prepričan sem da ti bo všeč in da ti bo dišalo, kar si boš v njej skuhal.

Ob rekah in skalovitih pokrajinah si boš sestavil kuhinje iz skal, kakor kažejo slike 12. 13. in 14. Prva je prav enostavna, ker je treba le dveh večjih

in dveh manjših skal primerne oblike. Zgornji dve primakni bliže, da boš lahko položil na prosto odprtino svojo posodo. Lahko pa sta tudi toliko naražen, da posodo zagvozdiš mednji. Iz nekaj več skal si seveda poljubno urediš to kuhinjo.

Slika 13. zahteva ob ugodnih razmerah ploščato skalo, pa tudi malo močnejši ogenj. Glede skal pazi, da ne bodo preveč prepojene z vodo. Neka vrsta škrlja lahko povzroči nesrečo. V razbeljeni plošči se izpremeni voda v paro, in plošča se ob velikem poku razleti.

Kuhinjo št. 14. posebno priporočam, če ostanete dalj časa na enem kraju — recimo vsaj en dan. Najmanj je nevarna glede požara, najmanj je protivna odredbam gozdnega zakona in s pomočjo malega krampa ali vojaške lopate, par ruš, skal in nekoliko ilovice boš naredil kuhinjo, da se ti bo smejalo sree.

(Konec prihodnjič.)

O. HEAP — V. P I R N A T :

SKRIVNOSTNI TOVOR

»Zelite, da Vam opišem najstrašnejšo pustolovščino, ki sem jo doživel?« vpraša kapetan Longstream družbo, v kateri je sedel, in zgrabi čašo z grogom, ki se je dimila pred njim. Junaško jo izprazni ter si zasuče brke.

»Ej, marsikaj doživi človek, če se trideset let klati po vseh morjih! Ampak najstrašnejšo pustolovščino sem doživel kot mlad mornar, in čeravno je od tedaj preteklo že trideset let, se vendar še z isto grozo spominjam onega dogodka, kot da se je zgodil včeraj.

V Kolombu*) sem se preselil z velike tovarne ladje, ker mi služba tam ni bila več všeč. Nekaj dni sem brez posla pohajkoval po mestu, nato pa sem sprejel zaposlitev na jadrnici, ki se je natovorjena z rižem vračala v Evropo.

Komaj sem stopil na krov, bi se bil že najrajši vrnil na kopno. Moštvo je bilo namreč sestavljeno iz vseh mogočih narodnosti, a meni ti ljudje niso bili niti najmanj pogodi. Posebno ne dva Portugalca naravnost zlobnih obrazov.

Ladja je odplula in prvi dnevi so potekli v popolnem miru. Ugoden veter je gnal jadrnico vzdolž obale, ker smo nameravali pristati v Bombayu. Vreme je bilo izredno lepo in sonce je žgalo s tropsko vročino. Zato sem ponoči rajši ostajal na krovu nego v dušljivi kabini. V rešilnem čolnu, ki je tam visel, sem namestil svoje ležišče. Pripravil sem si ga iz starih jader.

Ne vem ali radi enoličnega pozibavanja ladje ali vsled velike utrujenosti, neke noči sem trdno zaspal, pa se spet nenadoma zdrznil iz sna: zbudili so me pritajeni glasovi.

Južno zvezdnato nebo je blestelo v polnem sijaju. Oprezno sem dvignil glavo in opazil dve temni človeški postavi. Dve osebi sta se, naslonjeni na ograjo, razgovarjali v moji neposredni bližini. Spoznal sem ju takoj po glasu — bila sta onadva Portugalca.

»Pa odkod imaš ključ?« je prvi šepetaje spraševal tovariša.

Ta se je samo nasmehnil.

»Izposodil sem si ga od kapetana.«

»Kaj? On ti ga je posodil?« mu je začudeno vpadel prvi v besedo.

*) na Cejlonu.

»Šema! On vendar o tem nič ne ve. Ključi so viseli v njegovi kabini in jaz sem si jih tam izposodil!«

»Samo da bi ničesar ne opazil!«

»Ne boj se! Tisti moj zaboje je odrejen v Hamburg in razen njega v oni shrambi ni spravljenega ničesar. Kaj naj bi kapetan tam potem iskal?«

Drugi se je nato pomiril.

Nekaj časa sta molčala, pa se je spet oglasil prvi.

»Ko bi le slutil, kaj se skriva v onem zaboju?!«

»Karamba!*) To bova kmalu izvedela. V Kolombu sta ga prinesla na ladjo dva Indijca in kapetan sam ga je zaklenil. Pa midva bova že izvedela za tajnost tega modrega starca! Obala ni daleč... Zaboje v čoln, potem pa — naj naju lovi, če ga je volja! Skoraj se bo daniilo. Pojdiva!«

Splazila sta se doli v temni trebuh jadrnice.

Dovolj sem čul. Narahlo sem se spustil iz svojega skrivališča na krov in oprezno sem sledil dvojici. Zlezla sta doli v skladišče.

Bi šel za njima? Če me opazita — sem izgubljen! Moral sem biti pripravljen na vse. Zaklati človeka je njima malenkost!

Vedel sem, kam gresta, ker sem tudi jaz prisostvoval vkrcanju tajinstvenega zaboja. Pa mi je šinila v glavo srečna misel, da bi skozi malo okence od zunaj lahko opazoval njuno početje. Vzpel sem se do okenca ter škilil v oni mali prostor, razsvetljen s slabo lučjo.

In tedaj — videl sem, kako je oni drugi, ki je stal za njim, držeč svetilko, bliskoma potegnil svoj nož ter ga zasadi tovarišu v hrbet...

V ubijalčevih očeh je vzplamtel ogenj poželenja; z grobim sunkom je odrinil mrliča. Zdaj je bil on edini gospodar skrivnostnega tovora!

S težavo se mi je posrečilo, da sem zadržal krik groze. Ubijalec je urno dvignil pokrov zaboja. — Kaj je neki zagledal? Zlato. Dragocen nakit? Čemu je tako ostrmel?

V naslednjem trenutku se je odigral pred mojimi očmi nepozaben prizor: pohlepni Portugalec je stal kot okamenjen — iz odkritega zaboja pa je šinil ogroten pisan udav in bliskoma se je ovil okoli mornarja, ki ni več utegnil pobegniti. Lačna žival, ki že osemnajst dni ni jedla, je zdrobila Portugalčevo telo in ga neverjetno hitro goltala...

Bil je to udav dolg osem metrov, namenjen v živalski vrt »Hagenbeck« v Hamburgu. Krasen primer.

Zakričal sem in stekel h kapetanu ter mu drhteč od groze opisal svoj doživljaj.

Nekaj ur kasneje smo brez vsakega napora lahko vjeli kačo, ki je, odebelela od strašnega založaja, mirno počivala v kotu.

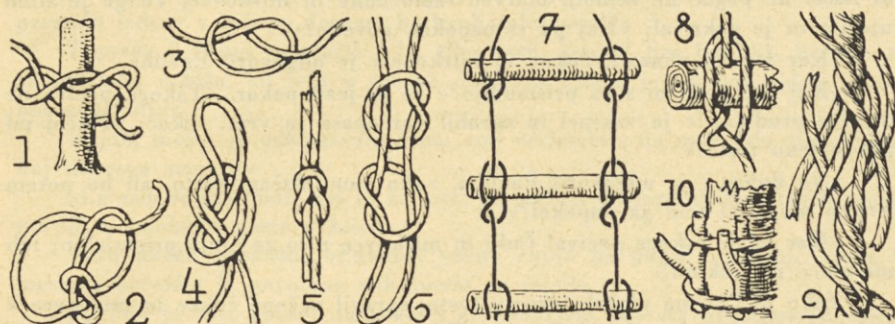
D. H.

ZA SKAVTE IN GOZDOVNIKE

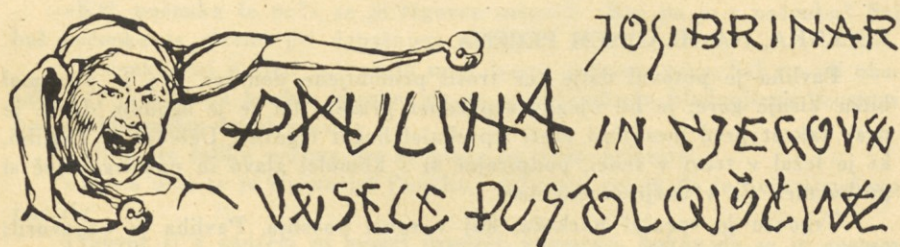
Kmalu bo prišel zopet čas izletov in taborenj in veselega življenja. Zato nič ne škodi, če si ogledate kaj za take prilike. V pričujočem narisku je narisanih nekaj običajnih in drugih zavezov ali vozlov. Važno je, kako privežemo vrv za drevo ali kol (sl. 1.), da se ne izmuzne. Pri zavijanju dobro služi drseča zanjka (slika 2.), ki se lahko premika po vrvi.

*) vzклик sličen našemu »za vraga!«

Znan je običajni voz (sl. 3.), ki ga uporabimo lahko tudi z dvojno vrvico. Pri zadrugi (sl. 4.) dobro služi dvojni voz, ki ga lahko uporabimo za spoj dveh pretrganih vrvic ali niti, če ne upoštevamo zanjke. Znamenit je križni ali mornarski voz (sl. 5.), ki prav za prav ni voz, a zelo dobro drži. Mornarji radi uporabljajo ladijski voz (sl. 6.), ki je bolj težak, a izvrstno prime.

Ker smo že pri vezanju, si oglejte lestvo pletenko, ki si jo lahko napravite iz 2 cm debelih leskovih palic (sl. 7.). Kdor se v sliki prav ne zave, naj pogleda detajl (sl. 8.), ki kaže, kako moramo lestvo vezati, da prečke ne drčijo. Seveda mora biti vrvica dovolj močna. Na vrhu pričnemo z dvojnimi vozli. Zanjka služi za obešanje. Včasih se vtrga debelejša vrv, ki bi jo radi spojili brez vozla. Tudi to ni težko (sl. 9.). Oba konca moramo razplesti v pramence in jih nato na obeh straneh vplesti med ostale na precejšnjo dolžino. V 10. sliki vidimo »salonski« obešalnik, ki ga vsak lahko napravi. Mesto pletene vrvice je prav tako dober srobot, naša liana in naravna vrv.

(Nadaljevanje.)

5. O RAZNIH JEDAČAH IN BURKASTIH IGRAČAH PAVLIHA PEČE ČUKE IN MIRKOVCE.

Pavliha se je odpravil čez Suho krajino na Dolenjsko. Ko je dospel v Žužemberk in je baš premišljeval, katerega rokodelstva bi se lotil, ga je srečal pekarski mojster in ga vprašal, na kakšno obrt se razume. »Mojster,« je odgovoril burkež, »najljubše so mi pogače in žemlje.« »To je pa kakor nalašč,« se razveseli pekar, »ali hočeš k meni v službo?« »Zakaj pa ne!« je pritrdil Pavliha. Dva dni je pri peki pridno pomagal, tretjega večera pa je naročil mojster Pavlihi, da mora to noč sam peči, ker da drugi nimajo časa in mu ne morejo pomagati.

Pavliha ga je še vprašal: »Samo povejte, česa vam naj napečem?«

Mojster mu je zadirčno odgovoril: »Pekovski pomočnik si, pa še sprašuješ, česa naj napečeš? Kaj pa pečemo vsak dan? Čuke in mirkovce!« In hahlja-
joč se, je odšel spat.

Pavliha se je odpravil v pekarno ter izobličil iz testa same čuke in mirkovce in jih vsadil v peč. Ko je zjutraj zarana mojster vstal in prišel v pekarno, ni našel ne pogač ne žemelj, marveč samo čuke in mirkovce. To ga je silno ujezilo in je zakričal: »Kaj pa si napekel, govedo?«

»Kar ste mi ukazali: čukov in mirkovc!« je odgovoril Pavliha.

»Kaj naj počnem s to prismodijo?« se je jezil pekar. »Takega peciva ne morem prodajati!« je vzkipel in zgrabil norcepasa za vrat, rekoč: »Plačaj mi pokvarjeno testo!«

»No dobro,« je odgovoril Pavliha, »ako vam plačam testo, ali bo potem pecivo moje, ki sem ga napekel?«

»Mar mi je takega peciva! Čuki in mirkovce niso za mojo prodajalno; teh mi nihče ne odkupi!«

Tako je Pavliha plačal pekarju testo, spravil pečene čukce in mirkovce v košek in jih je odnesel v krčmo k »Divjemu možu«. Misli je sam pri sebi: »Večkrat sem slišal praviti: Bolj ko je stvar čudna in smešna, rajši ti jo pokupi šegavi Dolenjec!«

Praznovali so ravno veliko svečanost, in Pavliha se je postavil s svojim pecivom pred cerkvena vrata. Staro in mlado je hitelo kupovat čudne, a okusne čuke in mirkovce. Kot bi mignil, se je košek izpraznil, in Pavliha je za pecivo mnogo več denarja iztržil, kakor pa je bil dal za testo. Ko so pekarju to povedali, se je le-ta močno ujezil in je odhitel pred cerkev, da bi zahteval od burkeža še plačilo za uporabo pekarne in požgana drva.

A Pavliha je bil že izginil iz Žužemberka in pekar je zaman sline cedil za lepim dobičkom.

PEČENKA, NA HLADNEM PEČENA.

Pavliha je potoval dalje ter trošil pridobljene denarce. Ko je priromal blizu Višnje gore, je bil njegov žep zopet prazen. Pa se je zgodilo, da se je prav takrat pred mestnimi vrati izprehajal bogat trgovec. Ugledal je Pavliho, ki je ležal v travi v senci, podpirajoč si s komolci glavo in požvižgavajoč si poskočnico tja v božji sončni dan.

Trgovec je vprašal burkeža, kaj v senci počenja. Pavliha je odgovoril: »Sršene preganjam, da mi v glavo ne zlezejo!«

Trgovcu je odgovor ugajal; zakaj bil je mož, ki je imel rad kratkočasje in šalo. Zato je Pavliho nadalje spraševal, odkod prihaja, kakšen poklic ima in o čem živi.

»Najljubša mi je pečenka, pa štruklje, gibanice in druge slaščice močno čislam!« je odvrnil Pavliha.

Trgovec je menil, da je tujec gotovo izučen kuhar, pa mu je zato dejal: »Ako hočeš, lahko vstopiš k meni v službo. Moji ženi gre s kuho vedno nekaj narobe; vesela bo, ako ji privedem izurjenega kuharja v hišo. Plačam ti dobro in pa lepo novo obleko ti dam umeriti.«

Pavliha mu je obljubil, da mu bo zvesto služil in se pri delu trudil, kar se bo dalo. Nato ga je trgovec vprašal, kako mu je ime, da ga bo vedel klicati.

»Gospod Pavle Pavlihovič s Pavlihovičevega je moje ime!« se je burkež bahavo odrezal.

»To je pa dolgo ime,« se je začudil trgovec, »tega ni mogoče hitro izgovoriti; zato te bom kar na kratko 'Pavliha' klical.«

»Resnično, gospod,« pritrdi zviti kljukec, »Pavliha je krajše in se lepo v ušesa lovi!«

Ko sta prišla domov in je trgovčeva žena ugledala čudno oblečenega gosta, je nejevoljno vprašala moža: »Koga pa si pripeljal s sabo? Ali misliš, da imamo premalo jedcev v hiši pa da nam bo kruh splesnoval?«

Trgovec je ženo potolažil: »Le tiho bodi, ženka! Saj Pavliha, ki sem ti ga privedel v hišo, bo tebi v pomoč. Izvrsten kuhar je to, boš videla, kako boš zadovoljna!«

»Ljubi mož,« je odkimavala žena, »ne verjamem, da nam tale tvoj kuhar kaj dobrega scmari!«

»Le zadovoljna bodi; boš se že jutri prepričala o njegovih kuharskih zmožnostih, ko dobimo goste v hišo!«

Nato ukaže burkežu: »Pavliha, vzemi cajno pa pojdi z menoj; greva k mesarju pečenke in govedine nakupovat za jutri!«

Pavliha je vzel posodo in odšel z gospodarjem. Ko sta pri mesarju nakupila, je trgovec ukazal: »Natakni jutri zarana pečenko na raženj, Pavliha, pa jo bolj na hladnem počasi opeci, da se ti ne osmоди. Tudi govedino pravočasno pristavi, da se do obeda vse lepo skuha!«

Pavliha je storil, kakor mu je bilo ukazano: vstal je zgodaj, pristavil govedino k ognju, pečenko pa je nataknil na raženj in jo odnesel v klet, kjer jo je položil med dva soda mrzlega piva, da bi ostala bolj na hladnem ter se ne osmodila.

Ko je trgovec pozdravil mestnega sodnika in druge prijatelje, ki jih je bil na obed povabil, je stopil nato v kuhinjo vprašat novega kuharja, ali so vsa jedila pripravljena. Ta mu je odgovoril: »Vse je za obed pripravljeno, samo pečenka še ne.«

»Kaj, pečenka še ne?« se je trgovec ustrašil. »Kaj pa je s pečenko? Saj baš pečenka je glavno pri današnjem obedu!«

»Pečenka visi v kleti na ražnju med dvema sodcema piva. Saj ste mi ukazali, naj jo bolj na hladno obesim, da se ne osmоди. In hladnejšega prostora kot v kleti nisem našel v hiši.«

»Ali je že toliko pečena, da se more na mizo prinesiti?«

»To pa ne,« se je izgovarjal Pavliha, »saj niste veleli, da jo hočete pečeno imeti!«

Trgovec si v zadregi ni mogel drugače pomagati, kakor da se je gostom opravičil ter jim pojasnil, kakšno neumnost je novi kuhar s pečenko užagal. Gostje so se, seveda, kuharju smejali in so vso stvar na šaljivo plat obrnili, osobito, ker je bilo še drugih jedi obilo na mizi.

Toda trgovčeva žena ni bila samo s tem zadovoljna, da se je zadrega s pečenko v smešno strugo speljala, ampak je zahtevala, da mora gospodar prisuknjenega kuharja takoj iz službe spoditi.

Trgovec pa je pomirjeval ženo in dejal: »Ljuba žena, še toliko potrpi, da se jutri pelje z menoj v Ljubljano, ker ga na potovanju potrebujem. Ko se vrneva domov, ga pa potem odslovim.«

KAKO JE PAVLIHA VOZ NAMAZAL IN POD VISLICE ZAPELJAL.

Zvečer je trgovec dejal burkastemu kuharju: »Pavliha, pripravi voz in ga dobro namaži; jutri se peljeva v Ljubljano!«

Pavliha je vprašal nato gospodarja, kakšne masti naj vzame za mazanje. Trгоvec mu je dal dvojаčo in naročil: »Pojdi kolomaza kupit pa gospé reci, naj ti dá nekoliko stare, žaltave masti, ki jo kolomazu primešaj!«

Pavliha je storil, kakor mu je bilo naročeno, in ko so drugi legli spat, je namazal voz, znotraj in zunaj, posebno močno še na sedežih.

Zjutraj zarana je trгоvec vstal in je velel Pavlihi, naj napreže konje. Nato sta sedla na voz in oddrdrala po cesti.

Ko sta se že nekaj časa vozila, je začel gospodar vihati nos; nato je vstal s sedeža in kriknil: »Kaj šmenta je vsepovsod tako mastno? Kamor koli prijem, da bi me voz tako ne stresal, povsod si umažem roke!«

Pavliha je moral voz ustaviti, in sedaj je šele trгоvec prav videl, kako je umazan, spredaj in zadaj. Silno se je razljutil na burkača. Medtem ju je došel kmet, ki je peljal voz slame na sejem. Trгоvec je kupil od kmeta nekaj škopov slame in je z njo za silo posnažil mastni voz. Nato je spet sedel na voz in je razkačen dejal Pavlihi: »Da bi te poberin, burkež burkasti! Poženi k vragu, magari pod same vislice!«

Rečeno, storjeno. Ko je pripeljal Pavliha pod vislice, je ustavil voz in izpregel konje. Nato je zbudil gospodarja, ki je medtem na vozu zakinkal in zadremal, in mu je rekel: »Gospod, na mestu sva! Tu so vislice!«

»Kaj čenčáš?« je vprašal trгоvec, mencaje si oči.

Pavliha mu je ponovil: »Dospela sva pod vislice, kakor ste bili ukazali. gospod. Ali bodeva tu počivala in krmila?«

Gospodar se je ozrl naokoli in je videl, da sta se res ustavila pod vislicami. Kaj je tu storiti? Naposled ga je posilil smeh pa je ukazal: »Naprezi spet, prismoda prismojena, in poženi naravnost naprej. Čuješ, kar naravnost po cesti; niti za hip se mi nimaš ozreti!«

Pavliha je skrivaj potegnul iz sore železni kavelj, ki drži sprednji in zadnji del voza skup, pa je nato urno pognal konje. Jedva sta pridrdrala na prvi ovinek, ko začutita sunek, in zadnji del voza z gospodarjem vred je obstal na cesti. Pavliha pa je dirjal s prednjim vlakom kar naprej, a se ni niti za hip ozrl, kaj se godi zadaj. Trгоvec je zaman kričal za njim in moral je leteti in sopihati za vozom. Ko ga je naposled ujel, mu je jezik molel iz ust in sopihal je kot kovaški meh.

Ko sta se vrnila s potovanja, je žena vprašala trgovca, kako je kaj bilo na poti.

»Eh, čudovito romanje, čudovito je bilo,« je odgovoril trгоvec, »pa kaj, da sva le spet doma!«

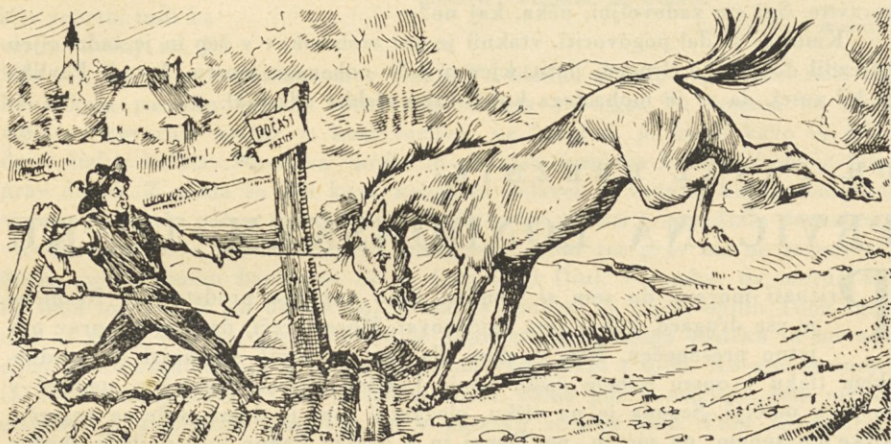
6. PAVLIHA NA KONJU

O MUHASTEM ŠARCU.

Pavliha jo je primahal z Dolenjske na Barje, in na Igu, na pragu Ljubljane, se je zopet ustavil. Za njim je prišel tudi sloves in glas, kako je zagodel Višnjanom s šili in kopiti, in povsodi so ga radi poslušali, ko jim je pravil svoje burke in šale. In ker so Ižanci dokaj svetlega drobiža v mestu izkupili, zato se je tudi Pavlihi v veseli družbi ižanski dobro godilo. Njegove burke so mu marsikak belič v žep prinesle, a s pridom se je tudi oprijel domače obrti: tlačiti kislo zelje pa špaliti slavnoznane klobase. Saj Pavliha je to dobro umel, kar je bilo za želodec koristno, pa tudi za žep ne napek.

Ko pa je pomladna sapa zavela preko Krima in so se pota osušila po Barju, se je Pavlihe lotila stara bolezen: popotovati in pohajkovati iz kraja v kraj. In ker je požvenkaval srebrn drobiž v žepu, se mu je zdelo prepusto, da bi hodil peš kakor navadni ljudje. Da bi s čevljarjevimi vranci cokljal po blatu, brrr! kaj še! Pravi pravcati konj mora biti, s počesano grivo in s trdimi kopiti; samo vranec ne, pa tudi serec rajši ne. Lično lisasti šarec bi mu bil najljubši; takega konjiča si je želel že od njega dni.

Odslej je bila Pavlihova največja skrb, da bi kje iztaknil lepega šarca, ki bi bil na prodaj. Pa koder je hodil po sejmihi: sami vražji vranci, pa plesnivi serci, le tu tam še kak pramec! Naposled mu je mešetar privlekel od nekod šarca, koščeno kljuse, ki bi mu lahko klobuk na kôpe obesil. Pa je hotel imeti za mrho petnajst forintov, strela mešetarska! Eh kaj, si je mislil Pavliha, da je le šarec; saj je tista Krpanova kobilica bila še bolj suhotna, pa je le vse gospode obrcala, ko so jo za rep vlačili. Nak, z mojim šarcem se niti ne umaknem, če se mi pripelje sam cesar Janez naproti!

A lahko rečeno, pa bolj nerodno storjeno! Ko je Pavliha šarca zajezdil, je kmalu spoznal, da ima tudi takole staro kljuse svoje muhe. Proti opoldne je štatljivi šarec kar meni nič tebi nič zavil s ceste, pa jo ubral prek polja na senčni kolovoz.

Pa ga je srečal znanec Ižanec in ga pobaral: »Priatelj Pavliha, ej, kam pa jezdite?«

A Pavliha se je moško odrezal: »I, kam! Kamor šarec hoče!«

Včasih pa šarca sploh ni bilo z mesta spraviti. Čez lesen most ni hotel, mrha, ne koraka napraviti, in pomagalo ni ne laskanje ne bič. Jezdecu ni preostajalo drugega, nego da se je s konjem vrnil domov. A o prvi priliki je gnal uporno kljuse spet na sejem. Ves dan je čakal na sejmšču, a za njegovega konja se prav nihče ni zmenil. Naposled se je le ustavil kmetič, si ogledal šarca in ker mu je ugajal, je vprašal Pavliho: »Ako ima žival kako skrivno napako, mi rajši takoj zdaj povejte, da ne bova pozneje kupčije razdirala!«

Pavliha pa mu je rekel: »Drugega pogrška ne vem; samo čez drevesa vam, seve, ne bo skakal!«

Kmetič mu je odgovoril: »Ej, saj ne bom s konjem čez drevesa skakal! Če ne boste preveč na groš gledali, pa udariva!«

»Kdo bi na droben groš gledal,« je odgovoril Pavliha, »odrinite mi dvajset srebrnikov, pa sva bot!«

In tako sta sklenila kupčijo. Ko je kmet jezdil proti domu in je prišel do lesenega mostu, pa se je začel križ s kljusetom: šarec je postal štatljiv in uporen ter ga ni bilo spraviti naprej ne z lepa ne z grda. Kmetu ni preostalo drugega, kakor da se je vrnil ter da je poiskal prodajalca. Ves ogorčen je zahteval, da mora Pavliha vzeti konja nazaj, češ, da ga je opeharil; zakaj kupljeno kljuse noče pa noče čez most.

A Pavliha navihanec mu je ugovarjal: »Mar vam nisem, preden sva udarila, odkrito povedal, da vam konjič ne bo skakal čez drevesa? Čemu bi tedaj kupčijo razdirala? Morate pač, očka, po kaki drugi poti jezditi domov. Čez most ga res ne boste stirali; zakaj mostovi tod okoli, kakor vem, so največ iz travov dreves zloženi!«

Kmet je zažugal, da pojde Pavliho tožit. Ta ga je pa tolažil: »Eh očka, kaj bi; saj veste: še tako kilava poravnava je boljša kot mastna sodna razprava!... Pet srebrnikov za mostnino vam povrnem, ker konjiča pač čez drevesa ne spravite. Saj ste zadovoljni, očka, kaj ne?«

Kmet se je dal pogovoriti, vtaknil je pet srebrnikov v žep in je zadovoljen odjezdil domov po drugem potu, kjer ni bilo nobenega mostu. A tudi Pavliha je bil vesel, da se je muhastega konja tako zlahka odkrižal.

DR. PAVEL BREŽNIK:

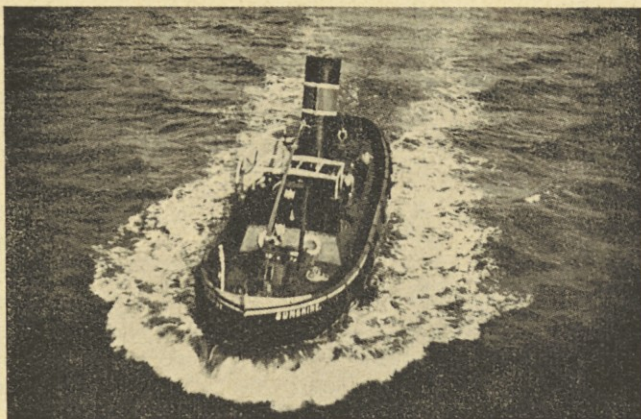
PRVIČ NA LONDONSKEM TLAKU

Priznati moram, da sem si London čisto napačno predstavljal. Resnično je vse drugače, kakor sem pričakoval. Moram reči, da sem bil prav prijetno presenečen. Res je sicer, da sem se prvič sprehajal po londonskem tlaku v onem letnem času, ko je London najbolj privlačen, namreč v začetku poletja. Sezona je na višku, elegantni svet je doma, vrše se največje dirke na suhem, na morju, na Temzi in v zraku, kakor tudi najbolj obiskovane športne tekme. Imel sem srečo v teh sončnih julijskih dneh, da je pihala ves čas prijetna hladilna sapica s Severnega morja sem, tako da tudi opoldne med zidovjem nikoli ni bilo prehude vročine. Seveda sva zalezla s potnim tovarišem vsak dan v kopališče. Swimming-pool se zovejo takšne »Ilirije« v Angliji in vsak mestni okraj ima najmanj eno. In tako se je zgodilo, da sva se vsak dan kopala drugje.

Že ko izstopite na londonskem kolodvoru, vidite, da je vse drugače v tej otoški deželi, kot na evropskem kontinentu. Tu in tam se mi je zdelo, da sem v Ameriki, tako so nekatere angleške stvari slične ameriškim. Na kolodvoru vam korak od prispellega vlaka stojijo na peronu taksiji. Cela dolga vrsta jih je. Spomnil sem se tu na isto navado v nekaterih ameriških kolodvorih. Poleg njih se mirno sprehajajo golobje. Vse polno jih je in prav nič se ne umikajo potnikom. Vsaj na Victoria Station sem se jim čudil, kako so brezbrizno tekali med vagoni, taksiji in ljudmi.

Sedem je bila ura zjutraj, ko sva šla iz kolodvora. Malo me je le skrbelo, kako bova prišla do hotela, kamor sva bila namenjena. Najti v divjem vrtincu prometa največjega mesta sveta pravo postajališče pravega avtobusa in nato na pravem mestu izstopiti, tudi za starega globetrotterja ni baš tako enostavno, posebno še, če ima precej težak kovček s seboj.

Stopivši iz kolodvora na cesto sem se silno začudil. Nikjer ni bilo velemestnega trušča in šuma, vse je bilo tiho in prazno. Le prav redki pešci in še redkejša vozila so bili na ulicah. London torej ob sedmih zjutraj še spi. Kako bolj živa so ob tej uri vsa druga velemesta, po katerih sem hodil. Vse je bilo zaprto, tudi kavarne. Sedaj mi je

London: Vlačilec na Temzi.

Foto Dr. Pavel Brežnik.

bilo žal, da nisem zajuterkoval v vlaku. Po hladni, skoraj neprespansi noči na kanalskem parniku sem si vprav zaželel česa vročega. Tu opazim na ulici »letečo« kavarno: možak je imel voziček, na katerem je kuhal kavo in prodajal čudne kolače. Naročiva »kofi« in si sama vzameva kolač. Oboje je bilo prav dobro. Z nama so pili kavo nekakšni delavci in voznik, kojega konjska vprega je čakala poleg. Sedaj je bilo prvič treba plačati z angleškim denarjem. »Koliko plačam?« Možak prijazno nekaj zine, česar res prav nič ne razumem. Mirno mu pomolim bankovec za en funt (230 Din), v strahu, da morda ne bo imel menjati in pa da me bo, če me je spoznal za tujca, opilil. Toda zgodilo se ni ne eno ne drugo. Mirno je odprl predal svojega vozička in mi nasipal toliko raznoličnega drobiža, da nisem vedel kam z njim. Ko sem pozneje računal, sem spoznal, da mi je točno naštel. »Smo pač v Angliji«, sem moral priznati. Z angleškim denarjem je v začetku strašen križ. Funt se namreč ne deli na sto delov, kakor denar po vseh drugih državah, ampak v 20 shillingov, in vsak shilling morda ne v 10, ampak v 12 pennyjev. Razen teh treh novcev imajo potem še kovance za pol krone in za krono, tako da človek prvi dan res kar obupuje. Sreča, da so ljudje pošteni, sicer bi vam skopnel novce kot sneg. Polagoma se seveda tudi na to navadite. Prijetno je pa bilo eno: penny je vreden toliko kot naš dinar in vrhu tega je znak zanj črka d (okrajšava za lat. denarius). Če je torej nekaj stalo 2 ali 3 pennyje oziroma pence, kakor se glasi nepravilna angleška množina te besede, je bilo to za mene prav enostavno. Tudi napisi 5 d, 3 d, itd. v izložbah so se mi zdeli kar jugoslovanski, saj so pomenili za mene nekaj čisto drugega kot za domačine.

Ko sva pozajuterkovala, sva se začela ozirati za avtobusi. Številke štirih avtobusov so nama bile znane, ki vozijo mimo Victoria kolodvora proti našemu hotelu. Slednjič sva uglédala enega. Hajdi nanj, pa kar gor na streho in že smo dirkali skozi London. Ni je lepše vožnje, kot na strehi avtobusa skozi velemesto. Hitro sem vzel majhen načrt v roke, da se orientiram. Avtobusi so poceni, kakšnih deset minut se vozite za en penny ali dinar. Prosil sem sprevodnika, naj naju pokliče pri Y. M. C. A. To je pačala Young Men Christian Association ali Društva krščanskih mladeničev, ki jo pozna vsak Londončan. Seveda za okrajšavo ne smete reči morda »Imka«, temveč je treba

izgovoriti po angleško »uáj-êm-si-éj«. Četrť ure pozneje sva se od tam že znašla v najinem hotelu, napravila toaleta in takoj odšla židane volje ven na londonski tlak, na odpravo v neznano velemesto.

London: Promet v ulici Regent Street.

Foto Dr. Edwin Suher.

Julijski London, ki se koplje v sončnih žarkih in ki ga krasí nebroj zelenja, dela vtis prijetnega, veselega, prijaznega mesta, ki ga tujec in domačin morata vzljubiti. In kako drugačno je to mesto od drugih velemest. Ima tako značilne poteze, da ga ni mogoče primerjati z ničemer drugim. Res prav nekaj posebnega, kar je zelo težko opisati, čeprav to človek dobro čuti. Mnogi Londonci se nahajajo drugi poleg drugega v današnjem in včerašnjem Londonu. Najmodernejšé in zdavnaj prošlo se tu stika prav povsod, ne morda samo v arhitekturi ali spomenikih. Poleg najmodernejšega Rolls-Roycea z aerodinamično linijo boste srečali starinsko kočijo iz viktorijanske dobe, mimo dame, oblečene po poslednji pariški modi boste videli staro gospo v obleki, kot jo

je morda nosila vaša stara teta pred tridesetimi leti, in v Hyde-Parku boste naleteli na stare pare, oblečene nekako tako, kot jih kažejo slike iz biedermajerske dobe. To so samo nekateri primeri tega čudnega sožitja prošlosti in sedanjosti, ki ga ne nahajamo nikjer drugje po velikih mestih. Iz vsega je razvidno, kako silno konservativen je Anglež kljub temu, da je najmodernejši človek na svetu. Za takšnimi prikaznimi iz preteklosti se ozira samo tujec, ki je prvič v deželi, domačinom je to samo ob sebi umljivo.

In potem pa poslopja, v katerih je ponekod takorekoč vzdana za veke včasih tako temna zgodovina. Poleg najmodernejšé, kar je ustvarila današnja tehnika, kakor na primer Broadcasting House, edinstvena čarobna palača angleške radijske postaje. Vendar nikjer nobenega nebotičnika. Bog ne daj. Te barbarske stavbe so v tem mestu prepovedane. Zares bi semkaj v to okolico ne spadale. Saj ni mogoče, da bi ti hladni, polzki nestvori stali v mestu, kjer se dviga v nebo čestitljiva Westminsterška opatija s svojimi srebrnkasto blestečimi se gotskimi okraski. Če gledate London s kakšnega stolpa ali pa z višine Greenwichske zvezdarne, se vam zdi, da je srebro razlito preko streh in obzorja in preko Temze. Da, srebro je barva Londona, odsev njegovih krovov in njegovega neba v mogočni reki, ki ga ovija kakor srebrn trak.

PRAZNE VERE IN VRAŽE V BELI KRAJINI.

Polja, na katerem je kdo kaj ukradel, se ne sme kar od kraja orati, ker bi vsejano seme ne kalilo dobro. Če kdo hoče, da bi to polje rodilo, mora napraviti s plugom najprej dve navzkrižni dijagonalni brazdi in šele potem se prične njiva od kraja orati.

Mlada teleta in mlade prašiče skrivajo in ne marajo, da jih ljudje gledajo in hvalijo, ker se boje, da bi jih ne uročili.

M L A D I N A P I Š E

V STARODAVNEM PTUJU

Ob široki Dravi sredi Ptujkega polja leži 230 m nad morjem mesto Ptuj, eno izmed najbolj starinskih mest Slovenije. Ptuj ima okoli 5000 prebivalcev in nudi kljub svoji originalnosti sliko starega mesta. Mnogo je starinskih zasebnih in javnih poslopij, arhitektonično zanimivih cerkva, mimo vseh pa mogočna Drava z živahnim prometom. Stari grad nad mestom, vedno zeleni nasadi in parki vabijo kot pribežališče vseh, ki se hočejo odpočiti. V ozadju pa se sončijo naše večno lepe vinorodne gorice. To vse tvori značilen, nepozaben pogled.

Povrnimo se nazaj v osrčje starega mesta. Nad mestom kraljuje grad, danes in že stoletja last grofov Herberštajnov. V obširnih sobah se nahaja krasen muzej. Pot nas vodi čez slikoviti dravski most v okoliški Hajdin. Dva, še dobro ohranjena templa, posvečena od rimskih legij perzijskemu bogu Mitri, sta gotovo najznačilnejša v Jugoslaviji. V bivši dominikanski cerkvi je tudi nastanjen muzej. Nešteto starin ima mesto samo.

ERLAČ L., mešč. šola, Ptuj.

TIHOTAPEC

Sonce zahaja. Poslednji žarki se love po zraku. Lahen veter veje ter razgibava vodno gladino, da se dviga in pada. Oddaljeno kričanje otrok se meša med tiho in spečo pokrajino. Temni Javornik se blesti po vrhovih. Mrak pada na tiho naravo.

V daljavi se prikaže čoln. Hitro brzi preko valov ter se približuje oddaljenemu gozdu, na italijanski strani. V njem sedi močan fant, ki krepko sega v vesla. Ob nogah mu leži vreča, ki ima obliko nahrbtnika in je polna. V njej je tobak, saharin in sladkor. Prepovedano blago, ki ga nese tihotapec preko meje. To je njegov zaslužek in njegov kruh.

Jože, tako je tihotapecu ime, gre danes petič preko meje in nosi s seboj

ves denar, ki je naložen v nahrbtniku. Srečo je imel, da je dosedaj še vedno odnesel zdrave pete.

Toda danes mu ni nič prav. Še nikoli ni čutil moreče teže na svojih prsih in še nikdar ga ni bilo tako strah. Srce ga skoro boli in ne ve zakaj. Ker se ne more iznebiti tega čudnega strahu, seže hitreje v vesla, da čoln leti po vodi. Misli mu nehotе uidejo domov k materi, ki mu je danes branila, da bi šel. Spomnil se je, kako ga je žalostnih oči gledala, ko je odhajal, pa on je vesel in mlad in željan življenja. Kaj se pa more zgoditi, če gre skrivaj čez?

Ob takem premišljevanju pride do gozda, kjer ima svoje skrivališče za čoln, ki ga ne more nesti s seboj. Stopi s čolna, ga priveže ter pokrije, da ga ne najdejo nepoklicani ljudje. Previdno si naloži nahrbtnik in odide plazeč se v gozd. Dobro pozna vse zapreke in nevarnosti te poti. Plazi se med grmovjem, se privzdigne od časa do časa ter posluša v tiho šelestenje drevja. Prispe do »Volčje jame«, o kateri pripovedujejo, da so pred davnimi časi bivali v njej volkovi in da jih je kar mrgolelo. Tu je kaj lahka pa zanj nevarna zaseda, o kateri ne veš, ako je zasedena. Prvič, ko je šel čez, se ji je izognil, toda zakaj nepotreben pot, ako greš lahko naravnost in si s tem prihraniš na času. Zato ubere pot preko nje, med tem, ko je nekaj časa previdno prisluškoval vsakemu šumu. Ako se samo še danes srečno izmuzne in dobro proda, se ne bo več odpravil čez, temveč, si bo kupil konja, in z njim bo vozil, si kupil novega in celó par nato pa po dolgem času, še hišo. Da bi le srečno prešel nevarni pas, potem je že lažje, toda tam čez kar mrgoli ova-duhov, ki se delajo, kot bi hoteli kupiti, pa te nato ovadijo. Če se pa srečno izmuzneš, no potem pa že. — Enake misli mu švigajo skozi glavo, on pa se ob njih naslaja in veseli. Toda kaj se je tam spredaj zgodilo? Stražnik? Ne. Samo list papirja, ki ga je veter prevrgel.

»Stoj!« Jožeta je kar vrglo od strahu. Kot blisk se je obrnil in švignil v grmovje. Rešil se je? Ne! Strel je počil skoraj pred njim. Zadelo ga je in zapeklo. Napel je zadnje sile, se poganjal med skalovjem in se približeval jezeru. Še nekoliko skokov in sedel je v čolnu.

Odvezal je in porinil v vodo. Strel so pokali in krogle so udarjale v vodo. Čoln se je oddaljeval od brega vedno bolj. Nedaleč od brega pa se je ustavil in voda ga je nesla od nesrečnega kraja.

Jožeta je zbadalo po prsih; začutil je na prsih toplo kri. Utrujenost ga je premagala in izpustil je vesla, ki so padla v vodo in izginila. On pa ni čutil nič, samo mislil je na svojo mater, ki ga je tako žalostno gledala, ko je odhajal. Nasmehnil se je in to poslednjikrat. Smeh pa mu je ostal na obrazu.

Veter pihlja in se ob čolnu začudeno ustavlja. Luna sije na blede obličje, ki se smehlja. Temni Javornik se sklanja in se gleda v Cerkniskem jezeru, ki se šumeč zaganja ob njegovem vznožju. Čoln zadene ob breg in se ustavi. Od nekod se čujejo glasovi graničarjev, ki iščejo.

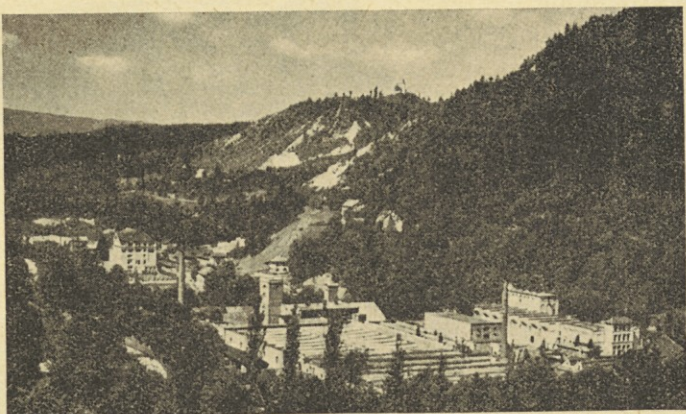
GABRENJA VOJKO, mešč. šola, Rakek.

INDUSTRIJA V TRŽIČU

Gorenjska slovi po svojih naravnih krasotah. Bog jo je obdaril z vsem, kar je lepega. Ima visoke gore, ravna polja, jezera in vse to vabi vsako leto letoviščarje, da pridejo občudovat te lepe kraje.

Tudi v Tržiču je vedno mnogo tujcev, ker je Tržič važno izhodišče v planine. Tržič leži v globoki dolini, obdani od vseh strani z gorami in širnimi gozdovi.

Toda tu ni moj namen opisovati naravne lepote Tržiča, ampak govoriti

Pogled na Tržič. — Predilnica.

hočem o industriji, ki je baš v Tržiču zelo razvita. Predilnica in tkalnica Ed. Glanzmann & Andrej Gassner je zelo velika in izdeluje in beli vsakovrstne bombaževe tkanine — platno — tekstilno blago. Zaposluje pa 1200 delavcev in delavk. Ona ima najmodernejše avtomatične stroje in je največja predilnica v Dravski banovini. Ta velika tovarna obstoja že 50 let in ima 56 svojih stanovanjskih hiš za delavce. — V Tržiču imamo tudi tovarno čevljev »Peko«, ki izdeluje vsakovrstno obuvalo od preprostih do najfinejših čevljev. Ta zaposluje 245 delavcev. Ta tovarna je, kar tiče čevljarске stroke, najmodernejše strojno urejeno domače podjetje. Poleg tega se nahajajo v Tržiču še: tovarna čevljev Razboršek Ivan »Jara«, ki zaposluje 48 strokovnih delavcev; tovarna Markelj in sin, ki zaposluje 18 strokovnih delavcev in tovarniško-trgovsko čevljarstvo Ješe Anton, ki zaposluje tudi 30 delavcev. Vse te tovarne imajo za izdelavo čevljev posebne stroje.

Usnjarstvo. Naslednica nekdanj tako cvetoče usnjarske tovarne Maly-Polak je tovarna »Runo«. Ta se je s pomočjo gospoda dekana Škrbca osnovala kot registrovana zadruga, ki zaposluje okrog 40 delavcev - usnjarjev. Brata Verbič imata tudi usnjarno za izdelavo težkega usnja — podplatov in zaposluje 8 delavcev.

Potem imamo pri nas tudi tovarno pohištva, to je tvrdka Albert Amann, ki ima 27 mizarjev. Ta tovarna je radi tehničnega vodstva in strojne popolnosti zmožna izdelovati najmodernejše pohištvo.

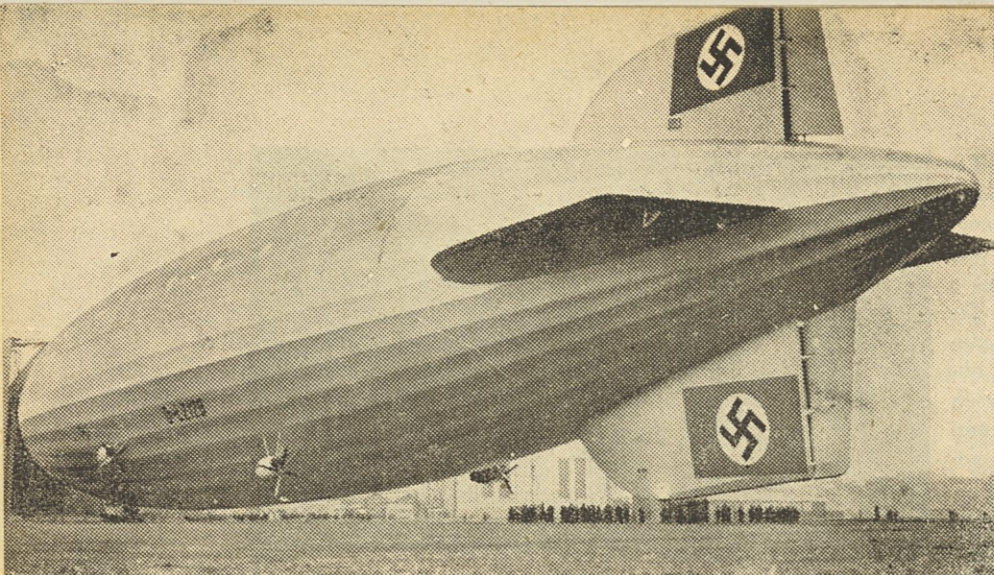
Tovarna bele lepenke »Moline«, ki je last Ernesta Schalgruberja, zaposluje okrog 50 delavcev.

Lesna industrija iz Tržiča je istotako zastopana na svetovnih tržiščih. Gozdni urad Born ima v svoji lesni industriji zaposlenih 94 strokovnih delavcev na žagah in 40—80 drvarjev v gozdovih. Železna industrija je tudi zastopana v Tržiču. Imamo namreč tovarno kos, srpov, lopat in kramпов.

Kot vidite, imamo mnogo zanimivosti v Tržiču! V suhoparnih besedah sem vse to naštela — vabim vas pa, pridite v maju k nam, da pogledate, kar je poučnega in se razveselite in razvedrite tudi v prekrasni tržiški okolici, ali pogledate celo v planine o katerih govori Gregorčič:

»Planine sončne, ve moj raj!«

VIDIC BOŽA, mešč. š. v Tržiču.

Zopet nov, ogromen Zeppelin.

Vsi, ki se zanimajo za zračno vožnjo z baloni, so z veliko pozornostjo zasledovali prvo poizkusno vožnjo z novim „L Z 129“, ki so jo izvršili v prčetku marca in se je obnesla nad vse dobro tako, da je novi zračni brod še isti

dan nastopil daljšo pot po Nemčiji. Na sliki vidimo, kako zapuša „Hindenburg“ z repom naprej svoj hlev.

Avto se pelje po zraku.

Najnovejši zrakoplov »Hindenburg« je imel poleg pošte in drugih pošilk za Južno Ameriko tudi najmodernejši avto iz tovarne Opel, znamke »Olimpia«. Avto ima številko 500.000. Kako velik je ta balon, lahko sklepamo iz tega, da mu seže štirinadstropna hiša komaj do sredine trupa. Novi »Zeppelin« tehta samo toliko kakor velika lokomotiva, je pa po obsegu 1750krat večji. Obtežen je z vodnim balastom, ki tehta 10 ton. Shrambe za vodo pa se dajo izprazniti v 48 sekundah. V 25 tankih nosi seboj 62.500 kg težkega olja, kar zadostuje ob razvijanju 3600 ks za 13.500 km v 100 urah. Na balonu je 2500 kg živil. Med temi je 200 kg svežega mesa in perutnine, 100 kg rib, 150 kg klobas in delikates, 100 kg sirovega masla, sira in marmelade, 800 jajc, 200 kg konzerv, 150 l mleka, 250 steklenic vina in likerjev pa 250 steklenic slatine. Potnikom se torej ne godi slabo!

PET OLIMPIJSKIH OBROČEV.

Moderne olimpijade izpočetka niso imele lastnega prapora. Šele v letu 1914. je ustvaril baron Coubertin enoten znak za olimpijske nastope. Olimpijski prapor kaže na belem polju pet obročev v modri, rumeni, črni, zeleni in rdeči barvi. Te barve pa naj ne značijo posameznih kontinentov, ampak obsegajo barve vseh držav na svetu vsaj pred svetovno vojno.

Prej navedeni Coubertin je ob svojem strošku naročil 500 izvodov praporov in jih je prvokrat razobesil na predvečer otvoritve olimpijskega kongresa v Parizu, dne 14. junija 1914. leta. Takrat je spremljal prapor, ki ga je nosilo šest skavtov, predsednika Poincareja k slavu dvajsete obletnice, odkar so bile ustanovljene olimpijske igre.

Od tedaj je vihral olimpijski prapor ob vseh prilikah, ko so nastopali olimpijski tekmovalci ali pa je zboroval internacijonalni olimpijski odbor v tem ali onem kraju. Znamenitih pet olimpijskih obročev smo opazovali tudi na vseh plakatih, brošurah, znakih i. t. d., ki so preplavili svet ob zimskih olimpijskih prireditvah in zopet jih bomo opazovali v času velikih poletnih prireditev na olimpijadi v Berlinu. D. H.

G O S P O D I N J S T V O

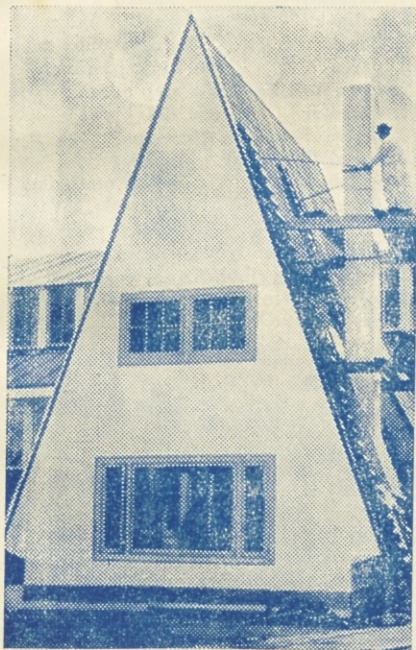
OLJNATO STEKLENICO OSNAŽIŠ ČISTO LE Z ŽAGANJEM. Napolni jo s toplo vodo in žaganjem ter jo dobro pretresaj, nato še izmij s toplo vodo, ki si ji pridejala nekoliko sode, ter splakni z mrzlo vodo in steklenica postane popolnoma čista.

NEPRIJETEN DUH V STEKLENICAH odstraniš, če deneš vanje nekaj oglja, ter ga pustiš nekoliko časa notri.

Na dilcah preko Grönlandi- je.

Trije mladi francoski učenjaki, geolog Mihael Perez, etnograf Emil Victor in antropolog dr. Robert Gesain, se vadijo v Alpah za ekspedicijo preko Grönlandije, ki jo hočejo prečkati in prestudirati na smučeh, kar menda ne bo tako lahka zadevščina.

*

Hiša iz azbesta

Na razstavi v Utrechtu na Nizozemskem je bila razstavljena znamenita hišica za oddih. Sestavljena je iz samega azbesta, ki je kakor znano negorljiv. Hišica torej ne more pogoreti, kar je gotovo veliko vredno!

Velikonočni dar v zoo.

V berlinskem živalskem vrtu je prišel na svet prav za praznike majhen slonček, ki so mu dali ime „Orje“.

Naši ribiči na delu v bližini "Splita.

Prva slika predstavlja obilni lov, ribiči vlečejo mrežo iz morske globine. Na drugi sliki pa vidite motorni čoln. Ribiči nastavljajo mreže ob mesečini na odprtem morju.

REŠITEV NAŠA MESTA

(v aprilski številki)

F A R Z I S T A N
M A S L O
G A J
V R Z E L
V E O M A
O D B L E S K

PRETVORNICA

Žirovnica
Izveličar
Vročina
Antilopa
Čuteraren
Antigona
Drobnovid
Amnestija

ZEMLJEPISNA UGANKA

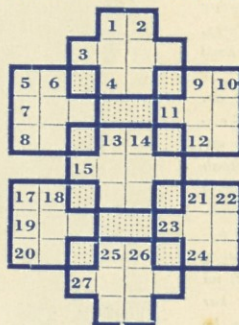
(Moskva)	Rusija
(London)	Anglija
(Washington)	Zedinjene drž. sev. Amerike
(Budimpešta)	Ogrska
(Bukarešta)	Rumunska
(Rim)	Italija

POSETNIČICA

Književnica

KRIŽANKA

(Sestavił Kramer Stanko, mošč. šola v Brežicah)

VODORAVNO:

NAVPIČNO:

1. reka v Iliriji	1. tisti (srb. hrv.)
3. moško kr. ime	2. na čelu banovine
4. veznik	5. moško kr. ime
5. zaimek	6. žensko kr. ime
7. žensko kr. ime	9. predplačilo
8. vernik	10. sem (srb. hrv.)
9. izraz pri kartah	13. del obraza
11. časomer	14. del obraza
12. vstavi »am«	17. ki ne more go-
15. sokol (hrvaško)	voriti
17. nikalnica	18. prva mati 3.
19. prva mati	skl. edn.
20. računek	21. živi v vodi
21. vstavi »ro«	22. del obraza
23. priprava za ribol.	25. del cerkve
24. veznik (časovni)	26. ali (srb. hrv.)
25. veznik (vzročni)	
27. prevoz. sredstvo	

ZAMOTANA POT

Na narisku imamo šest otokov, ki jih spaja 15 mostičev. Narišite pot z otoka A na otok B tako, da vodi preko vseh mostičev, a preko vsakega le po enkrat. Ko ste prekoračili vse mostiče, morate biti na otoku B.

